

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877. Första Kammaren. N:o 12.

Tisdagen den 6 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades 1 protokollsutdrag för den 3 dennes och protokollet för den 26 sistlidne Februari.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse N:o 5 till fullmäktige i Riksgäldskontoret angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början 1876 års riksdag.

Upplästes och lades till handlingarne följande skrifvelse:

Till Riksdagens Första Kammare.

Fullmäktige i Riksgäldskontoret få härigenom värdsamt meddela Första Kammaren underrättelse derom att Fullmäktiges ordförande, Herr Öfverstekammarjunkaren m. m. Friherre Johan Gustaf Nils Samuel Åkerhielm, i dag inför Fullmäktige tillkännagifvit sin afsägelse af berörda honom lemnade uppdrag.

Stockholm den 5 Mars 1877.

C. v. Stockenström.

Per Samzelius.

C. G. Hierta.

Gustaf Hægström.

Herman Wikblad,

Upplästes två protokoll af följande lydelse:

År 1877 den 5 Mars sammanträdde Kamrarnes valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ Riksdagsordningen utse Riksdagens fullmäktige i Riksbanken jemte suppleanter för dem; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till

Första Kammarens Prot. 1877. N:o 12.

Ordförande:

Grefve Lewenhaupt, Carl Magnus Casimir, Kapten med 48 röster.

Öfrige Fullmäktige:

Herr Arnberg, Johan Wolter, Filosofie Doktor med 47 röster.
 » Dufwa, Alfred Wilhelm, vice Häradshöfding... » 47 »
 » von Ehrenheim, Per Jakob, f. d. Statsråd ... » 47 »
 » Lindroth, Carl Anders, Grosshandlare » 47 »
 » Friherre Fock, Alfred Henrik Eduard,
 Expeditionsskreterare » 47 »
 » Larsson, Liss Olof i Westannor, Hemmansegare » 47 »
 sedan en af de afgifna valsedlarne blifvit, på grund af felaktighet,
 kasserad.

Suppleanter:

Herr Rundbäck, Jöns, Ledamot af Riksdagens Andra
 Kammare med 47 röster.
 » Andersson, Frans Albert, Kammarråd » 41 »
 » Högström, Carl, Grosshandlare » 41 »
 sedan ordningen mellan de båda sistnämnda, som erhållit lika antal
 röster, blifvit genom lottning bestämd.

Sv. Lagerberg.

A. G. Bennich.

Nils Larson.

Ivar Månsson.

År 1877 den 5 Mars sammanträdde Kamrarnes valmän för
 att, jemlikt 71 och 73 §§ Riksdagsordningen, utse Riksdagens full-
 mäktige uti Riksgäldskontoret jemte suppleanter för dem. Och
 befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till

Ordförande:

Friherre Akerhielm, Johan Gustaf Nils Samuel,
 Öfverste-kammarjunkare med 24 röster
 efter lottning med Friherre Hochschild, Carl Fredrik Lotharius,
 hvilken jemväl erhöi 24 röster.

Öfrige Fullmäktige:

Herr Holmgren, Hjalmar, Professor med 47 röster.
 » Mallmin, Erik Johan, Ledamot af Riksdagens
 Andra Kammare » 47 »

Herr Samzelius, Per, Sekreterare i Kongl. Statskontoret	med 47 röster.
» von Stockenström, Carl Reinhold Polhem, Bruks-egare	» 47 »
» Warburg, Samuel, Grosshandlare	» 47 »
» Hierta, Carl Gustaf, Kapten	» 46 »

sedan en af valsedlarne blifvit, såsom felaktig, kasserad.

Suppleanter:

Herr Svedberg, Th., Ledamot af Riksdagens Första Kammare	med 47 röster.
» Friherre Cederström, Anders, Ledamot af Riksdagens Andra Kammare	» 46 »
» Friherre Schultzenheim, David, Godsegare	» 43 »

sedan en af valsedlarne, såsom felaktig, blifvit kasserad.

Sv. Lagerberg.

A. G. Bennich.

Nils Larson.

Ivar Månsson.

Herr Grefven och Talmannen hemstälde, att dessa protokoll skulle läggas till handlingarne samt Riksdagens kanslideputerade genom utdrag af protokollet om deras innehåll underrättas, med anmodan att låta uppsätta och till Kamrarne ingifva förslag till så väl förordnanden för de valde som ock underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anmälan om de verkställda valen; hvilket bifölls.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Forssell anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren aflemna åtskilliga Kongl. propositioner, framträdde Herr Statsrådet samt öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o) angående förvaltningen af kronans domäner;

2:o) angående begravnings- och öfriga kostnader med anledning af Hennes Maj:ts Enkedrottning Josefinas dödliga frånfälle;

3:o) angående nedsättning af lastpenningarne samt annan ändring af tulltaxeunderrättelserna;

4:o) angående förändring i tullsatserna å papper med flera ämnen;

5:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Johanna Katarina Sandström i Björsäter;

6:o) angående eftergift af Kronofogden Oscar Moosberg ådömd ersättningsskyldighet till statsverket;

7:o) angående afsöndring af jord från indragna trumpetarebostället vid Kongl. Lifregementets grenadiercorps $\frac{1}{2}$ mantal Åby, N:o 2 för skolhusbyggnaden i Österunda församling;

8:o) angående anvisande af medel för beredande redan under innevarande år af ökad antal sjukplatser vid hospitalen; och

9:o) om anvisande å Allmänna indragningsstaten af ett årligt arvode åt Protokollssekreteraren O. S. Rydberg för fortsatt utgifvande af Sveriges traktater.

De Kongl. propositionerna blefvo härefter föredragna och lagda på bordet.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Bevillnings-Utskottets den 2 dennes bordlagda betänkande N:o 6, i anledning af vissa förslag rörande förändringar i nu gällande lagstifning angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 2 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 11, i anledning af väckta motioner dels om upphäfvande af och dels om tillägg till 7 kap. 3 § Giftermålsbalken; och

N:o 12, i anledning af väckt motion om antagande af ett lagförslag rörande gift kvinnas rätt.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 3 dennes bordlagda memorial N:o 26, om anvisande af de i Regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 3 dennes bordlagda utlåtande N:o 27 angående statens jernvägsbyggnader.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 3 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från furirsbostället vid Vestgöta regemente Wedum Näregården i Skaraborgs län; och

N:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående utbyte af fanjunkarebostället Mölneby N:o 2 Nedre Bossgården mot frälshemmanet Amundstorp N:o 2 Storegården i Elfsborgs län.

Anmälades och bordlades Banko-Utskottets memorial N:o 7, med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om bankovinstens användning.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 7 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för den 6 dennes och protokollet för den 28 sistlidne Februari.

Jemlikt Kammarens den 2 dennes fattade beslut, företogs nu till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 18, angående regleringen af afgifterna under riksstatens Femte hufvadtitel.

1:sta och 2:dra punkterna.

Biföllos.

3:dje punkten.

Herr Wallenberg: Ehuru jag icke ämnar motsätta mig be-*Förvaltningens* viljandet af ifrågavarande anslag, kan jag likväl icke underlåta ut-*af sjöärendena* tala den mening, att jag betvivlar, att den föreslagna nya organisa-*ombildning.*

Förvaltningens
af sjöärendena
ombildning.
(Forts.)

tionen af Sjöförvaltningen kommer att lyckas, emedan der saknas en sammanhållande chef för det hela; och det är alltid en betänklig sak för ett kollegialt embetsverk att arbeta utan chef. Den som uti detta förslag kallas Chefen för militäraffdelningen blir väl vanligen den till rangen främste ledamoten och skulle såsom sådan ofta komma att i plenum föra ordet i frågor, uti hvilka han icke hunnit att sätta sig in.

För öfrigt vill jag fästa uppmärksamheten på den af Utskottet begagnade motiveringen. Utskottet säger, att »fyra särskilda komitéer hafva under de sista 20 åren afgifvit yttranden och förslag i fråga om lämpligaste formen för sjöförsvarets ekonomiska öfverstyrelse, och äfven vederbörande myndigheter hafva vid flerfaldiga tillfällen utlätit sig i detta ämne». Ja! detta är alldeles riktigt. För den saken hafva många komitéer suttit, och jag minnes, att, när den första nedsattes, detta skedde i syfte att få *mångskrifveriet* minskadt, men resultatet af de fyra komitéernas arbete har dock blifvit, att man fått mångdubbelt så mycket skrifveri som förut: ja, så mycket att, i fall det skulle blifva något annat att göra än att skrifva, det, enligt min åsigt, icke skulle blifva möjligt att tillämpa de former, som nu blifvit föreslagna. Jag har ansett mig böra uttala detta, men vill, såsom jag nämnde, icke motsätta mig förslaget, emedan jag anser hela saken såsom ett experiment.

Grefve af Ugglas: Vid det förhållande att den siste talaren icke framstälde något yrkande om ändring i hvad här blifvit förslaget, hade jag måhända kunnat undgå att yttra mig; men då han uttalade för Kammaren såsom sin uppfattning, att den föreslagna organisationen endast vore att anse såsom ett experiment, som icke skulle lyckas därför, att der saknades en chef, ber jag först och främst få i Kammarens minne återkalla, att, då för några riksdagar sedan förslag till ombildning af Förvaltningen af sjöärendena förelåg, en af de viktigaste anmärkningarne deremot och måhända den, som mer än något annat föranledde förslaget förkastande, var just den, att det föreslogs tillsättande af en chef för hela embetsverket med så vidsträckt myndighet, att man fruktade, att han skulle komma att ingripa i hvad som borde vara departementschefen förbehållet. I statsrådsprotokollet, som nu finnes Kongl. Maj:ts proposition bifogadt, sid. 11—12, finner man de skäl framlagda, hvarför Kongl. Maj:t ansett en sådan mellanhand icke borde finnas. Der framhålles först svårigheten att finna en person med de omfattande kunskaper, att han lämpligen borde ega det afgörande ordet i alla de olika frågor, som på de särskilda byråerna komme att behandlas. Men der påpekas äfven (sid. 12) att sjelfva komitén, som förordat en gemensam chef för embetsverket, icke kunnat förneka, att en sådan mellanhand kunde blifva hinderlig för den, som i första rummet bär ansvaret för flottan. Departementschefen yttrar slutligen i sitt berörda anförande: »Om det är riktigt så väl att omsorgen att

hålla materielen i ändamålsenligaste och möjligast bästa skick tillhör departementschefen, som ock att en mellanhand mellan den högsta beslutande myndigheten och de i egentlig mening verkställande myndigheterna måste i militära anordningar kännas hinderlig i högre grad, ju vidsträcktare den myndighet är, som blifvit den förmedlande länken tilldelad, så kan väl icke nekas att, derest, på sålt komiterade föreslagit, beslutanderätten i de flesta så väl militära som militäriskt-tekniska och ekonomiska mål jemte chefskapet öfver flottans militärpersonal lades i en och samma persons hand, dennes myndighet blefve allt för vidsträckt, för att någon annan än han lämpligen skulle kunna bära ansvaret för hela försvarsverkets till sjös utveckling både i ena och andra riktningen».

*Förvaltningens
af sjöärendens
ombildning.*

(Forts.)

För min del anser jag den uppfattning, som häri uttalas, vara fullt riktig; och då man talar om, att Kongl. Maj:t icke föreslagit tillsättande af någon gemensam chef, har jag uppfattat meningen härmed vara, att chefen för embetsverket bör vara departementschefen, som gifver riktning åt det hela. I de olika detaljerna har hvar och en byrå, för verkställighet af hvad den tillhör, sin makt; men sjelfva riktningen, i hvilken hvarje byrå bör arbeta, angifves af departementschefen. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Wallenberg: Det har icke lyckats den siste ärade talaren att öfvertyga mig om obehöfligheten af en chef och gagnlösheten af *sammanhållning* i en så beskaffad förvaltning som den ifrågavarande, och jag är alldeles förvissad, att erfarenheten snart kommer att lära oss, att en ständig chef väl behöfves, och detta kommer då att i en eller annan form föranleda en ny framställning. Då jag emellertid icke har för afsigt att förhindra hvarken experimentet eller anslaget, men anser obehöfligt att så strängt bestämma formen som Stats-Utskottet gjort, kommer jag nu att göra ett yrkande, som jag icke gjorde, då jag första gången hade ordet, och det är, att i andra raden af Utskottets hemställan insättes ordet *hufvudsakligen*, så att det kommer att heta: »på *hufvudsakligen* ofvan angifna grunder» etc., och jag nödgas nu anhålla om proposition på detta yrkande i afsigt att lemna Kongl. Maj:t något friare händelser till dess någon erfarenhet runnits, huru den nya organisationen kommer att slå ut.

Herr Petre: Ehuru jag hufvudsakligen på de grunder, Grefve af Ugglas anför, tillstyrkt Utskottets ifrågavarande hemställan, måste jag likväl erkänna, att äfven jag hyst de tvifvel, som Herr Wallenberg omförmält, i fråga om saknaden af en chef för den föreslagna »Marinförvaltningen»; och det är med anledning häraf, som jag begärt ordet för att instämma uti Herr Wallenbergs förslag och anhålla om bifall till detsamma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till punkten och dels af *Herr Wallenberg*, att densamma skulle antagas med den förändring, att ordet »hufvudsakligen» insattes framför orden »ofvan angifna grunder»; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten oförändrad, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på bifall till punkten med ofvansagda ändring, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Ändringar i
Sjö-officers-
corpseas aflö-
ningsstater.

4:de punkten.

Ingressen och mom. a.

Herr Wallenberg: Då den Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof remitterades till Stats-Utskottet, uttalade jag min åsigt om *dagaflöningssystemet*, som jag för min del icke anser vara tillämpligt för flottan; och jag tror också att förändringar derutinnan snart komma att vidtagas. Det är därför, som jag nu anhåller få fästa Kammarens uppmärksamhet på, att Utskottet här hemställt att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte af Riksdagen bifallas, »*under uttalande af den förväntan, att vidare ändringar eller tillägg uti ifrågakommande aflöningstater ej må ifrågakomma*». Denna mellanmening skulle då innebära, att Riksdagen anser sig så fullt belåten med detta tarfliga system, att något bättre icke kan uttänkas, och att Riksdagen därför ville sätta sin godkännande pregel derpå. Men jag för min del anser, att Riksdagen i denna fråga icke bör påtaga sig något onödigt ansvar, utan endast till Kongl. Maj:ts disposition ställa de begärda medlen. Jag anhåller därför, att de af mig citerade orden måtte uteslutas, och detta så mycket hellre, som, om man går till den Kongl. propositionen och ser hvad chefen för Sjöförsvars-departementet deruti anfört, man finner, att icke ens han yttrat sig om denna sak annorlunda än i de försigtiga ordalagen, »att han icke vågar antaga annat än att detta skulle vara tillfyllestgörande», och därför tror jag icke att Riksdagen bör antaga, att detta system är det *mest* ändamålsenliga. För min del vågar jag antaga, att det system, som är bepröfvadt och som bestämde $\frac{2}{3}$ såsom fast lön och $\frac{1}{3}$ af hela lönen såsom tjänstgöringspenningar, och som medgaf dem, hvilka icke vore i tjänstgöring, att vistas hvar som helst inom landet och fritt använda sin tid, skulle bidraga till att utbreda intresset för och kändedomen om sjöförsvarsfrågan vida mer än förhållandet nu är, då man aldrig får se en sjöofficer annat än vid flottans stationer. Det är icke förgäfvets, som man i England har det så kallade »*half pay-systemet*», som gör att, när officerarne komma hem från sina expeditioner, de få resa hvart de vilja, och derigenom har man i England, Skotland och Irland spridt kändedom om sjöväsendet till

alla delar af landet. Här åter har man sökt hindra detta derigenom, att officerarne skola ligga på stationstjenstgöring; och icke desto mindre vill man ställa så till, att de icke skola få åtnjuta sina tjenstgöringspenningar oakortade, utan blifva beroende på 48 timmars uppsägning. Jag tror, att detta icke blir hållbart i längden. Man synes redan begynna märka att den nya aflöningsmetoden icke är så förträfflig; bästa beviset derpå, är att departementschefen nu sjelf föreslagit ändring i hvad han gillade förliedet år. Jag anhåller om bifall till förevarande punkt med den ändring af ingressen, som jag tillåtit mig föreslå.

Ändringar i Sjö-officers-corpsets aflöningsstaten.
(Forts.)

Herr von Kræmer: Den 26 Maj 1876 faststälde Kongl. Maj:t den nya lönestaten för flottans befäl att tillämpas från och med år 1877. Sedermera gjordes en framställning till dem, som hade ovilkorliga fullmakter, huruvida de ville på förändringen ingå; men, såsom i bilagan till Kongl. Maj:ts proposition omförmäles, vägrade 95 officerare att derpå ingå, och Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförvarsdepartementet finner med skäl i denna omständighet ett talande bevis för, att den nya lönestaten var ofördelaktig i jemförelse med den gamla. I anledning häraf har också Kongl. Maj:t funnit sig föranlåten att redan till denna Riksdag inkomma med förslag till ändring i den vid förra riksdagen beslutade lönestaten, nemligen på det sätt, som af betänkandet synes, att hälften af dagaflöningen alltid ovilkorligen skulle utgå. Enligt nu gällande staten är nemligen förhållandet att dagaflöningen, eller tjenstgöringspenningarne, endast får åtnjutas under verklig tjenstgöring. Under sådana omständigheter, när det så snart visade sig, att den nu gällande nya staten mötte svårigheter vid sin tillämpning och att den måhända innebar en orättvisa, hemställer jag om det är skäl att oförändradt bifalla Stats-Utskottets förslag, hvilket är en slags *ofelbarhetsbulla* och fastläser detta förslag, om hvars absoluta och för all framtid giltiga rättighet man väl svårigen kan vara öfvertygad, då det är en ändring af en så nyss fastställd lönestat.

I likhet med den föregående talaren skulle jag helst önska, att i ingressen uteslötos orden »under uttalande etc», men jag hysar betänkligheter mot att begära så mycket. Ehuru kanske på detta rum en sådan begäran icke skulle väcka särdeles stort motstånd, kunde den möjligen göra det i Medkammaren. Jag skulle därför tro, att man kunde vinna målet genom att blott utesluta ordet »ändringar» men låta »tillägg» kvarstå. Derigenom skulle man uttala, att man åtminstone önskade att icke vidare penningetillökning skulle ifrågakomma. Jag har äfven ytterligare ett skäl att framställa detta yrkande, och det är, att, efter mitt förmenande, i alla fall dessa rader, om de också åtfölja Riksdagens beslut, icke binda, och jag har en stor förskräckelse för icke bindande lagar och riksdagsbeslut. Ty om den nu föreslagna staten, sedan den beslutats, visar sig olämplig, lär icke någon regering finna sig ovilkorligen

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsernas aflö-
ningsstater.*
(Ports.)

hindrad från att framkomma med ändringsförslag, och hvad tjena då dessa ord till?

Det högsta, som Regeringen genom ytterligare ändringsförslags framställande skulle riskera, vore att Riksdagen då skulle anse sig berättigad att taga tillbaka de 3.813 kronor, som af den halfva aflöningen nu påkallas såsom ökad t anslag; men en så ringa betänklighet skulle icke hindra någon samvetsgrann regering från att framlägga ett ändringsförslag.

Af dessa skäl anhåller jag om bifall till punkten a) med utslutande ur ingressen af ordet *ändringar*.

Herr Adelsköld: Såsom den föregående ärade talaren anför, var det att vänta att, med den utgång, frågan om flottans officerares aflöning vid förra riksdagen erhöi, ett nytt förslag inom kort skulle af Kongl. Maj:t framläggas, och då ett sådant förslag äfven till denna Riksdag af Kongl. Maj:t afgifvits, hade jag för min del väntat, att de deruti föreslagna löneförmånerna skulle ställa flottans officerare i full paritet med andra militär-corpser, med hvilka de kunna jemföras, nemligen arméns genicorpser och de garnisonerade regementena. Chefen för Sjöförsvars-departementet har också erkänt riktigheten af denna princip, då han till statsrådsprotokollet den 8 Januari detta år yttrar: »På sätt jag i det åberopade memorialet anförde, medför det beredskap till tjenstgöring, för hvilket den fasta lönen borde utgöra ersättning, vid flottan förpligtelse af större vidd än hvad förhållandet vore inom armén: ty under det att den verkliga tjenstgöring, som åläge löntagare vid armén, oftast inskränkte sig till en mera regelmessigt återkommande verksamhet inom regementets förläggningsort, skulle den, som tillhörde flottan, ständigt vara färdig till en tjenstgöring, hvilken kunde på lång tid aflägsna honom från hans hemvist. Den betydliga rubbning i hans lefnadsförhållanden, som deraf förorsakades, måste naturligtvis försvåra användandet på ett för löntagaren enskildt fördelaktigt sätt af den tid, hans ledighet från aktiv tjenst kunde lemna honom öfrig och följaktligen betinga högre ersättning för den tjenstfärdighet, honom vore ålagd.»

Då man läser detta yttrande ligger den föreställningen nära till hands, att Herr Chefen för Sjöförsvars-departementet i sin framställning till Kongl. Maj:t skulle hafva föreslagit likställighet i aflöningsförhållanden mellan flottans officerare och arméns genicorpser. Så är emellertid icke förhållandet, ty, om man jemför de tabeller, som finnas bifogade Kongl. Maj:ts proposition under litt. B och C, skall man finna, att alla officersgrader vid flottan, med undantag af flaggmän och löjtnanter enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle *i medeltal* erhålla lägre aflöning än motsvarande grader vid genicorpserna och de garnisonerade regementena. Kommendörer skulle sålunda i medeltal få 8.551 kr., hvilket belopp dock, utan att tjenstledighet sökes, skulle kunna nedgå till 6.000 kr., under det att öf-

verstar vid Generalstaben och Fortifikationen o. s. v. hafva 8,950 kr.: kommandör-kapten af 1:a klass skulle erhålla 5,868 kr., hvilket belopp kunde nedgå till 4,000, medan öfverstelöjtnant vid Generalstaben etc. åtnjuter 6,285 kr. samt öfverstelöjtnant vid Fortifikationen och värfvadt regemente 6,885 kronor, och på samma sätt hela vägen nedåt, så att slutligen underlöjtnanten vid flottan, som måste bo i en dyr ort och vara beredd att när som helst flytta från det ena stället till det andra, utan att tjänstledighet sökts eller erhållits, skulle kunna erhålla en lön af 965 kronor eller mindre än en vaktmästare med fri bostad, under det att samma grad vid Fortifikation eller värfvadt regemente erhåller 1,550 kronor. Tager man vidare i betraktande, att flottans officerare i afseende på pensioneringen äfven skulle komma i ofördelaktigare ställning än arméns, i det att flottans officerare först vid 55 års ålder erhålla pension, hvaremot för subaltern-graderna vid armén denna rätt inträder redan vid 50 års ålder, äfvensom att sjömanslivet är ofantligt mycket mer ansträngande och för helsan förstörande än tjänstgöringen på land, förefaller det mig, som, om någon olikhet i aflöningsförhållanden skulle finnas, denna icke borde vara till nackdel för flottans officerare, som den blifver om Kongl. Maj:ts proposition bifalles, utan tvärtom. Om också, i följd af en sådan olikhet i aflöningsförhållanden, icke något missnöje gifvit sig till känna, ty sådant har åtminstone jag icke hört, likasom jag icke heller tror, att man får höra det från en corps med den bildning och takt som flottans officerare — är det likväl klart, om man går till sig sjelft, att, då man finner sig icke vara behandlad fullt rättvist — jag begagnar detta ord emedan jag icke finner något som bättre uttrycker min tanke — sådant måste kännas smärtsamt, och att man gärna söker undandraga sig en sådan ställning; och för min del fruktar jag, om detta missförhållande icke rättas, att följderna skall blifva, att de bästa officerarne, som lätt kunna få andra anställningar, söka undandraga sig denna obehagliga belägenhet, hvarigenom flottan komme att mista sina bästa krafter, ty ingen förmåga vill gärna qvarstå eller ingå vid en corps, som känner sig tillbakasatt. När nu Sverige är så lyckligt att ega en så kunnig, skicklig och erfaren officeracorps som flottans, hvilken ock öfverallt åtnjuter det högsta anseende, måhända mer i utlandet än här hemma, vore det sorgligt, om de missförhållanden i afseende på aflönningen, som jag här ofvan påpekat, skulle omintetgöra fördelen af att flottan rekryterades på samma utmärkta sätt som hittills.

Man kan, efter min åsigt, ej högt nog uppskatta vigten af att ega en skicklig och erfaren sjöofficers-corps; ty på den beror vården och existensen af en mycket dyrbar statsegendom — flottans materiel — och ombord å de fartyg, som skola kommenderas af dessa officerare, befinna sig hundradetals af landets söner, hvilkas lif ofta är beroende på befälets skicklighet och själsnärvaro. Det ligger således stor makt uppå att detta befäl är vuxet

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater.*

(Forts.)

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater.*
(Forts.)

sin uppgift, hvilket endast kan blifva förhållandet, om landets bästa förmågor egna sig åt sjövapnet och finna sin tillfredsställelse att deruti qvarstå — och jag kan ej finna annat än att det vore i hög grad oklokt handladt, om genom löneregleringen eller andra orsaker detta skulle motverkas. De enskilda skeppsrederierna hafva nog samt insett detta, så att de vid tillsättande af befälhafvare på sina fartyg i första rummet taga hänsyn till skickligheten och erfarenheten hos de personer, som de önska erhålla, och mindre fästa sig vid den aflöning de hafva att utbetala, då de till sitt fulla värde lärt sig uppskatta den oberäkneliga fördelen af ett dugligt befäl.

Jag vill nu icke framställa yrkande om någon ändring i den af Kongl. Maj:t föreslagna aflöningen för flottans officers-corps, ty jag anser detta tillkomma endast Kongl. Maj:t; men jag vågar uttala den förhoppning, att, om Kongl. Maj:ts proposition nu antages, de anmärkta missförhållandena snart må blifva rättade, och för att underlätta detta, instämmer jag i Herr Wallenbergs yrkande att Kammaren, med uteslutande af det vilkor Stats-Utskottet tillagt, bifaller Kongl. Maj:ts proposition.

Mine Herrar! Anser man — såsom jag vet att många göra — flottan icke vara af vigt för landets försvar, så må man då slopa densamma hellre än att låta den föra ett tynande lif, som den nu i ett halft sekel gjort. För min del gifver jag emellertid aldrig min röst till något sådant, emedan jag hyser den bestämda åsigten att vår flotta, om den rätt omhuldats af statsmakterna, i händelse af krig, skall med ära uppfylla sin stora och höga mission, att afvärja en fiendes anfall från våra kuster.

Grefve af Ugglas: Jag ber först och främst att i anledning af den åsigt Herr Wallenberg uttalat, att de ord, hvilka han önskat må borttagas ur Utskottets hemställan, skulle vara ett uttryck deraf, att Utskottet kände sig fullkomligt belåtet med det framlagda förslaget, få upplysa honom, att denna hans uppfattning är alldeles motsatsen till hvad Utskottet med dessa ord menat; ty orden hafva sin grund i ett misshumör hos en betydlig del af Utskottets ledamöter deröfver, att denna fråga ännu icke blifvit förd till sitt slut. Det var detta misshumör, som till och med vållade, att man till en början ville sätta sig emot den rättvisa, som Kongl. Maj:ts förslag innebär, och det var endast på den grund, att man måste erkänna, att det förslag, som nu är framlagdt, var en ovilkorlig följd af den ändring, som föregående Riksdag sjelf vidtog, samt under begäran, att man ej alit för snart skulle få ett nytt förslag i frågan, som bifallet blef gifvet. Då jag för min del inom Stats-Utskottet för sakens skull gått in på, att de anmärkta orden skulle införas i denna punkt, får jag yrka, att de må qvarstå.

Emellertid har jag att besvara ett par andra talare. Den andre talaren i ordningen yttrade, att, då man redan nu funnit sig föranlåten att vidtaga en ändring, emedan det förra förslaget icke

varit tillfredsställande. man således kunde vänta, att ytterligare ändringar skulle blifva behöfliga. Hvad den nu af Kongl. Maj:t föreslagna ändringen beträffar, kan man ej säga, att den är något nytt, ty chefen för Sjöförsvars-departementet tillkännagaf uttryckligen vid förra riksdagen, såväl i denna som i Andra Kammaren, att han ansåg sig kunna tillstyrka Kongl. Maj:t att fastställa den aflöningsstat, som då af Riksdagen blef uppgjord, endast på det vilkor, att nästkommande Riksdag skulle tillgodose, på sätt han komme att framställa, den orättvisa som blifvit begången mot de officerare, hvilka icke vore berättigade till dag-aflöning i land. Man kan således ej säga, att hvad som nu föreslagits är något nytt, utan en sak, som redan varit tillkännagifven; och den ändring, som nu är i fråga, är blott ett korollarium till förra Riksdagens beslut.

Men då jag kommit in på frågan om regleringen af flottans aflöning, och mycket klander framstälts deremot såväl inom Riksdagen som inom pressen och äfven i dag här af en ledamot, från hvilken det för mig varit smärtsamt att höra sådant, så ber jag att med några ord få beröra den reglering, som föregående Riksdag beslöt. Man har mot densamma anfört mycket missnöje, först och främst derföre att tjänstgöringspenningarne indrogos, till följd hvaraf de officerare, som hade kommendering i land, och de, som voro utan sådan, vore olika lottade, hvarigenom de senare fått sina löner alltför mycket reducerade. Jag erkänner öppet, att detta missnöje är befogadt, och jag ber att få påminna om, att jag redan vid förra riksdagen framhöll min tanke, att, då man ville ställa flottans och indelta arméns officerare lika i afseende på aflöning, man äfven borde hafva tillämpat på flottans i land icke tjänstgörande officerare hvad som medgifvits arméns officerare, nemligen en ersättning i tjänstgöringspenningar. Men jag måste säga, att jag tycker, att klandret kunde hafva varit litet lugnare och förenadt med något mera tålmod, synnerligen som departementschefen redan vid förslaget antagande framställt sin uppfattning, att en rättelse häri ovilkorligen måste ske. Att här gäller en princip och icke så mycket en penningesumma synes tydligt. Om i stället för, såsom nu är förslaget, endast *half* dagaflöning flottans officerare, i likhet med arméns, skulle erhållit *full* dagaflöning, hade hela beloppet, som är fråga, icke uppgått till mer än 7,826 kronor. Men, säger man, om också denna summa icke är af stor betydighet för budgeten, är den likväl af ganska stor vigt för åtskilliga individer, synnerligen inom vissa löneklasser. Detta är sant, och man har särskildt i sådant afseende framhållit kommendörkaptener af andra klassen och kaptener af andra klassen, men detta är framkalladt af de oegentligheter, som förut vid flottans aflöning egt rum. Jag tors icke ingå på frågan, huru dessa oegentligheter uppstått; men jag tror, att de till en del härleda sig från den delning af flottan, som för åtskilliga år sedan skedde, då Skärgårds-artilleriets officerare bereddes högre aflöningsförmåner än flottans officerare, och hvilka oegentligheter sedermera

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpens aflö-
ningsstater.
(Porta.)*

*Ärdringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater.*

(Forts.)

vid vapnets sammanslagning måste rättas. Då man inom samma befälsgrad skapade kommandörkaptener af första och andra klassen, hade man för båda klasserna satt enahanda löneförmåner. Ser jag åter på kaptener af första och andra klassen, så, under det man ansett, att vid armén skilnaden dem emellan i lön med hänseende till deras olika befattning borde vara 1,000 kronor, uppgick vid flottan skilnaden till endast 435 kronor. Det var alldeles gifvet, att, då man ville införa en lönerereglering, som någorlunda motsvarade den tjenstebefattning, hvar och en innehade, kunde icke dessa oegentligheter få fortfara, och med detsamma var äfven gifvet, att de, som förut voro i förhållande till sin tjenst för högt aflönade, skulle komma att erfara en nedsättning i hvad de förut för högt åtnjutit. Dessutom förefaller det mig, att, då man bedömde hela löneföreslaget, man kunde hafva fäst något mera afseende vid de fördelar, som ovillkorligen derigenom och i sammanhang dermed genom pensionsregleringen bereddes, icke allenast i fråga om de ganska betydligt förhöjda pensionerna, utan äfven med hänseende till de för åtskilliga grader höjda lönerna, nemligen för dem som erhöllo dagafföning äfven *i land*. Men här möter jag ett annat inkast. Det har mycket framhållits och upprepats på många håll, såväl inom pressen som enskildt, att man skulle vara beroende på godtycke för att erhålla denna högre löneförmån. Först vill jag förklara, att det är mig ytterst vidrigt att tänka något sådant, som att ett godtycke, som gjorde sig gällande såsom mannamån, skulle finnas hos den, hvilken innehar en chefsbefattning. Likväl är det gifvet, att en olikhet kan ega rum emellan den ene och den andre, och om denna framträder synnerligen inom vissa grader, är detta beroende på personernas inbördes större eller mindre duglighet; men det är alldeles klart, att den chef skulle handla lika oklokt, som uppoffrade tjensten genom att låta den skötas af en oduglig officer, som den chef skulle handla orätt, som lät mannamån komma sig till last. Men en sak, som förvånat mig, är, att då man talat om detta godtycke, man tyckes hafva förbisett att — om man annars kan tala om något godtycke alls — tillfälle der till funnits fullt ut lika mycket hittills som enligt den nya lönestaten. Man har gjort upp tabeller för att visa den skilnad, som skulle uppstå för det befäl, hvilket genom kommenderingar erhöles den högre aflöningen, och det som ej finge sådan högre aflöning. Jag vill påminna om, att för närvarande efter den gamla lönereregleringen eger en lika stor olikhet rum, ty ehuru tjenstgöringspenningarne äro för alla lika, finnas deremot arfvoden och aflöningar, beroende af kommenderingar, som ställa den ene officerens aflöning olika med den andres. Jag kan väl ej uppgifva de högsta löner, som skulle enligt 1876 års stat kunna tillkomma officerare inom olika grader; men jag har, med ledning af de vid Kongl. Maj:ts proposition fogade tabeller, gjort upp en jemförelse emellan lönerna i medeltal och minimilönerna enligt samma stat. Då har

jag funnit, att under det flaggmän i lön hafva i medeltal 9,977 kronor, minimum för dem kan nedgå till endast 6,750 kronor; att kommendörer hafva i medeltal 7,700 kronor i lön, som kan nedgå till 6,000 kronor; kommendörkapten af första klassen i medeltal 5,973 kronor, och kommendörkapten af andra klassen i medeltal 5,535 kronor, som för båda klasserna kan utgöra lägst 4,600, kapten af första klassen i medeltal 3,765 kronor och lägst 3,065, kapten af andra klassen i medeltal 3,240 kronor och lägst 2,630, löjtnanter i medeltal 2,086 kronor och lägst 1,480 samt underlöjtnanter i medeltal 1,720 kronor och lägst i första klassen 1,050 och i andra klassen 775 kronor.

Ser jag efter hvad procenttal detta utgör i jämförelse med den så hårdt klandrade gamla staten och den som nu föreligger, finner jag att skillnaden är nästan ingen. Jag har blott velat anföra detta, emedan, då man anför sådana skäl, som framställts i denna fråga, man borde i afseende på sakförhållanden stå på en fullt riktig grund.

Vid de anförda klagomålen i afseende på det tvungna afskedet vill jag ej uppehålla mig; men jag tror att det är obestriddigt att, då staten lemnar en corps ordentlig lön och pension, den också eger rätt att fordra, att den, som åtnjuter lön, skall vara tjänstbar.

Jag vill sluta med en sak, som redan vidrördes vid remissen af statsverkspropositionen, nemligen frågan om de 230,000 kronor, som afsöndrats från Amiralitets-krigsmanskassan för statens öfvertagande af pensioneringen af gemenskapen vid flottan, och den behandling denna fråga fått. Hvad beträffar afskiljandet af denna summa från Amiralitets-krigsmanskassan, medgifver jag, för min del, att formerna bättre iakttagits, i fall framställningen derom blifvit gjord till staterna innan frågan framlades för Riksdagen, och jag tror också att framställningen då vunnit allmänt bifall. Härmed har jag icke velat säga, och anser ej heller, såsom vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition uttalades, att Kongl. Maj:t gått oberättigadt till väga, ty för Kongl. Maj:ts åtgärd fans en grund, som gör, att man åtminstone kan döma olika i denna sak, nemligen den att Amiralitets-krigsmanskassans egen direktion inför Kongl. Maj:t förklarar, att flottans officerare icke egde någon rätt att öfver kassan besluta. Men, som sagdt, tror jag, att man i denna sak kunnat välja en lyckligare form; dock får jag säga, att flottans officerare böra vara Kongl. Maj:t och särskildt departementschefen särdeles tacksamme för den fasthet han visat att oaktadt pluralitetens beslut fasthålla vid indragningen af ifrågavarande belopp. Ty om Kongl. Maj:t gifvit vika, hade hela pensionsfrågan fallit, ty Riksdagen hade gjort indragningen till vilkor för denna frågas lösning.

Jag har känt ett behof att yttra mig i denna sak och möjligen gjort det något för varmt, men jag är en vän af vapnet, och det kostar på mig, om till följd af det klander, som i denna

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater.*
(Forts.)

Ändringar i Sjö-officers-corpsens aflöningsstater. fråga uttalats, en skugga skulle kastas på ett vapen, som ej för-
tjänar det.
Jag anhåller om bifall till det föredragna momentet oförändradt.
(Forts.)

Grefve Sparre: Inom Utskottet sökte jag, så länge jag kunde, att få bort de ord ur betänkandet, om hvilka här är fråga; men då jag icke är bland dem, som reserverat sig mot motiveringen i denna punkt, och jag icke heller nu ämnar förena mig med dem, som yrka att dessa ord må borttagas, ber jag att i korthet få redogöra för mina skäl härtill. Den olika karakteren, om dessa ord aldrig kommit in i betänkandet eller om de nu strykas af denna Kammare, måste nemligen ega en alldeles afgörande vikt. Om de aldrig kommit in i Utskottets hemställan, hade dock redan i motiveringen funnits bestämdt uttryckt en önskan, som jag tror, att de flesta dela, eller att slippa motse oupphörliga förändringar i flottans aflöningsförhållanden. Men om dessa ord här strykas, synes mig detta innebära en önskan att snart få motse en förändring, och då min öfvertygelse är, att en framställning om en ytterligare förändring i dessa aflöningsstater icke har stor utsigt att i den närmaste framtiden vinna framgång vid riksdagen, har jag trott, att man icke borde vilseleda omdömet genom att gifva hela saken en karakter, som den icke fått om orden ej funnits. Af dessa skäl anhåller jag om bifall till Utskottets hemställan. Jag gör det så mycket hellre, som jag vet, att missnöje är rådande inom flottan, hvilket framgår påtagligt deraf, att så många af officerarne ej ingått på den nya lönestaten och jag fruktar att detsamma kan länge fortfara, så vida förhoppningarne om en ny omreglering af lönerna genom någon Riksdagens åtgärd underhållas. Dessutom tror jag detta missnöje är till en stor del obefogadt.

En motionär i Andra Kammaren, hvars motion icke hör till Stats-Utskottets behandling, men hvilken, som jag tror, återger de missnöjdas åsigt, har önskat de gamla tjenstgöringspenningarne tillbaka, hvilka skulle utgå under hvarje tjenstgöring och äfven under semester. Han har anført, att de nuvarande dagaflöningarne innebära för stor anledning till godtycke; men en sådan olikhet, som nu eger rum mellan de officerare, hvilka äro i ständig tjenstgöring, och de öfrige, förefans redan genom den upprättade arfvodestaten, som upptog temligen höga belopp. Granskar jag denna, finner jag kommandörkaptener, som icke hade något särskildt arfvode; men jag finner också å andra sidan kommandörkaptener, som uppbara 500 kronors arfvode och 1,000 kronor i inqvarteringsersättning. Äfven finner jag en kommandörkapten af andra klassen, som uppbar ett arfvode af 2,000 kronor och 1,000 kronors inqvarteringsersättning.

Den olikhet, som blifvit så skarpt klandrad, förefans således redan i den gamla staten, och den måste finnas, så vida den, som arbetar, skall ersättas högre än den, som icke har någon ansträng-

ning ansträngande verksamhet. Dessutom ligger en betydlig förmildring af de nuvarande förhållandena i det förslag, som Kongl. Maj:t i år framlagt. Om half dagaflöning utgår till alla dem, som icke äro inkommanderade till tjenstgöring, ligger deri en så stark förmildring, att jag tror, att de flesta anledningar till missnöje böra kunna försvinna.

Man har framställt såsom skäl därför, att en reglering snart ånyo kan komma i fråga, att staten för i följd redan är föremål för omreglering, men Sjöministern uttalade ju då såsom en bestämd förut-sättning för Kongl. Maj:ts bifall till Stats-Utskottets framställning, att en sådan förändring skulle inom kort blifva vidtagen, att de officerare, som voro i beredskap, skulle få någon, fastän lägre, ersättning, hvarigenom ett berättigadt missnöje, som eljest torde uppstå, kunde häfvas. Att det vid flottan finnas grader, hvilka förlora på den nya staten, har en föregående talare redan påpekat. Jag ber att härvid få bemärka, att regleringen vid flottan icke afsåg en löneförhöjning, utan endast en löne-reglering. Då dessutom kommandörkaptenegraden delades i två klasser i stället för en, var naturligt, att löneförminskning för en del officerare måste uppstå, men för några år sedan skedde vid regleringen af en annan stat, nemligen arméns, vida större nedsättningar i lönerna för vissa officerare, än som i denna stat förekommit. Att de flesta officerarne nekat att ingå på den nya lönestaten grundar sig, efter mitt förmenande, icke på de fasta lönernas lägre belopp, utan på det obligatoriska afskedstagandet, hvilket i afseende å flottan varit fastbundet vid aflöningsstaten. Detta obligatoriska afskedstagande fans visserligen till en del förut, men endast till en ringa del, ty i 1873 års stat var föreskrifvet, att den, som derefter blefve antagen till officer eller befordrad till regementsofficers grad eller uppflyttad från lägre till högre regementsofficers grad, skulle vara underkastad obligatoriskt afskedstagande. Det är helt naturligt, att, då det obligatoriska afskedstagandet fastställdes i staten såsom ett vilkor, detta var nog att få mängden att rygga tillbaka för att ingå på den nya staten.

Hvad här talats om godtycke är af beskaffenhet att kasta en så djup skugga på dem, som hafva chefskap inom flottan sig anförtrodde, att jag på det bestämdaste måste afvisa ett dylikt argument.

Jag yrkar bifall till Utskottets betänkande.

Herr Mannerskantz: Jag får till en början anmärka, att jag, såsom frånvarande från Kammararen till följd af beviljad tjenstledighet, icke haft tid eller tillfälle att fullständigt sätta mig in i hela den föreliggande frågan med alla de invecklade löneförhållanden, som för flottans befäl nu förefinnas, men i detta betänkande förekommer dock åtskilligt, som faller så starkt i ögonen, och är af den märkliga beskaffenhet, att jag icke kan underlåta att deröfver uttala några anmärkningar, ehuru väl jag fruktar, att de under intryc-

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstaten.*

(Forts.)

ket af min uppfattning af de förhållanden, hvaremot de måste rättas, skola blifva sådana, att de af många komma att anses såsom väl starka.

Hvad först och främst vidkommer den af föregående talare redan vidrörda ingressen till Stats-Utskottets förevarande hemställan, ber jag att inför Kammaren få göra den frågan, huru det väl kan vara möjligt, att Utskottet har kunnat komma fram med ett sådant skrivelseförslag som detta, då man på samma gång erinrar sig hela förloppet af hvad Utskottet vid föregående riksdag i denna sak gjorde och hemställde, samt hvad i följd deraf här inom Kammaren tilldrog sig. Genom denna ingress är liksom en förebräelse riktad till Kongl. Maj:t, derför att han nu inkommit med ett nytt förslag rörande regleringen af löneförmåner för flottans befäl, ehuru dessa så sent som vid sista riksdagen blefvo så bestämda, som de nu äro. Men hvad är då orsaken till, att ett sådant förslag åter har måst framkomma? Jo, helt enkelt det förhållandet, att Stats-Utskottet vid föregående riksdag, då det icke fullt gillade Kongl. Maj:ts då framställda förslag i ämnet, tog sig för, att icke blott, såsom Utskottets rättighet var, då förslaget ansågs vara felaktigt, föreslå Riksdagen att förkasta detta förslag och af Kongl. Maj:t begära detsammans omarbetning, utan ock, att, med öfverskridande af sin befogenhet, 'sjelft midt under de många göromål, som åligga Utskottet, och på den korta tid, som för deras fullgörande är Utskottet anvisad. på andra af Utskottet antagna grunder göra upp ett alldeles nytt förslag till sådan organisation eller reglering. Detta i hast uppgjorda förslag var, ehuru det med chefens för Sjöförvarsdepartementet anmärkningsvärdt nog dertill lemnade tillåtelse blifvit med hjälp af ett Departementet underlydande verk utarbetadt, dock så beskaffadt, att, då det framkom till Kamrarna, Stats-Utskottets egna ledamöter medgåfvo, att det var omöjligt att antaga det annorlunda än under vilkor eller förutsättning, att inom kort åter en förändring af detsammans bestämmelser skulle vidtagas, ett uttalande, hvori herr Sjöministern då också instämde, i det han förklarade, att det var endast under sådan förutsättning som han med förbigående af sitt eget ansåg sig böra lemna sitt medgifvande till Utskottets förslag; och samma uppfattning om nödvändigheten af dess snara förändring låg säkerligen också till grund för åtminstone denna Kammares bifall till förslaget. Om således något särskildt uttalande skulle förekomma i en sådan ingress som denna, borde det rätteligen icke vara riktadt mot Kongl. Maj:t eller formulera någon uppmaning till honom att ej vidare framkomma med nya förslag i detta ämne, utan snarare innehålla ett upprigtigt medgifvande från Stats-Utskottets sida, att det felaktigt förhållit sig, då det befattade sig med ett dylikt organisationsarbete, hvartill det hvarken var befogadt eller egde förmåga, och ett erkännande att Utskottet dermed gjort ett felgrepp, hvartill Utskottet ej vidare ville återkomma. Ett sådant ångerfullt erkännande af Stats-Utskottet synes mig hafva varit myc-

ket mera på sin plats, än att nu ifrån Utskottet komma med en mot Kongl. Maj:t rigtad spetsig udd för en sak, hvarför Utskottet sjelft har den största skulden, ehuru en del deraf faller på Sjöministern, som accepterade hvad han icke godkände och derigenom föranledde åtminstone denna Kammare att göra på samma sätt. Väl har ingen meddelat sig med mig om, att något missnöje inom flottan råder öfver den sålunda förlidet år tillkomna löneregleringen, men ett sådant särskildt meddelande kan visserligen icke behövas, hvarken för mig eller någon annan, som läser hvad som står i Kongl. Maj:ts proposition, att af flottans militäre tjänstemän 95 vägrat ingå på den nya staten och blott 32 antagit densamma. Ett sådant förhållande är väl det kraftigaste bevis, att den nya regleringen, såsom ock strax derom sades, varit origtig och omöjlig att genomföra, utan att de flesta inom flottans officerscorps, genom att finna sina förut dem tilldelade löneförmåner minskade, skulle känna sig i sin rätt och sitt intresse deraf högeligen förnärrade. Det är således alla skäl antaga, att ett starkt — hvad värre är berättigadt — missnöje råder inom flottans befälspersonal; ett missnöje, som då måste anses gälla icke blott det sätt, hvarpå förra Riksdagen behandlat denna ej allenast för flottans officerare, genom den ogrundliga behandling, som öfvergått dem, utan för hela landet vigtiga fråga, utan ock det sätt, hvarpå flottans chef vid detta tillfälle bevakat sina underordnades intressen. Ty om han också icke har direkt skuld för det förslag, som antogs vid förra årets riksdag, bär han dock ansvaret för att han icke kraftigare motsatte sig detsamma och icke stod fast vid hvad han förut antagligen efter moget begrundande hade föreslagit Kongl. Maj:t att till Riksdagen framställa, utan vek för den opinion, som i denna sak utan föregången fullmogen pröfning af Stats-Utskottet uttalades och föreslogs.

Erkännas måste emellertid nu, att man genom ett sådant tillvägagående i denna fråga, som det jag nu har skildrat, så att säga, har tvungit Regeringen att komma fram med detta nya förslag, som nu föreligger. Jag lemnar derhän, huruvida äfven detta förslag kan anses vara tillförlitligt och nöjaktigt tillgodose flottans af landet högst förtjenta officerscorps' »rättmätiga» anspråk att icke orättvist bli behandlad. Jag har ej hunnit undersöka detta, men för min del tror jag det icke; ty jag ser, huru man här i detta nya förslag, i enlighet med Stats-Utskottets uttalade åsikter, har sökt rätta flottans aflöningsvilkor efter de för armén bestämda och velat göra lika det, som icke kan blifva lika; och jag anser det vara ett alldeles fåfängt företag att vilja försöka stöpa alla menckliga förhållanden i en och samma form; och då det måste förefinnas en i många afseenden väsentlig skilnad mellan flottans tjänstgöringsförhållanden och arméns, liksom ock t. ex. mellan den värfvade arméns och den indelta, huru skall man utan orättvisa kunna bestämma alldeles enahanda lönevilkor för så mycket olika tjänster: och det går sannerligen icke att låta allt regleras efter ett på för-

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater.*

(Forts.)

Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater.
(Forts.)

hand godtyckligt uppdraget rättesnöre eller mäta allt efter samma mått. Och huru har man nu velat söka hjälpa de olägenheter, som ett sådant förfarande måst draga med sig? Man har, ehuru man förut vid alla tillfällen förklarar, att en dagaflöning bör utgå endast till dem, som verkligen tjenstgöra, dock nu föreslagit, att en dagaflöning, fast hälften så stor som den för hvarje lönegrad annars vanliga, skall utgå äfven till dem, som för tillfället alls *icke* tjenstgöra. Det är ju att åter rubba den grund, som man en gång för armén fastställt och äfven vid flottan sagt sig vilja tillämpa; och då man sålunda skjuter in i en organisationsfråga något, som är principiellt origtigt, så är det ej sannolikt att det i längden kan bestå.

På grund af hvad jag nu anfört måste jag instämma i hvad föregående talare yrkat, att den ifrågavarande ingressen måtte alldeles utgå. En talare här har visserligen hotat med att ett sådant beslut kunde medföra ledsamma följder genom att väcka missnöje och framkalla ett afslag å löneförslaget hos den andra delen af representationen. Men att man bör fästa sig vid sådana konsiderationer, har jag för min del alltid bestridt och gör det äfven nu. Hvar och en bör handla såsom han anser för rätt; och rätt måste det vara, såsom förut blifvit visadt, att alldeles stryka ut denna punkten.

Här har vidare talats om en annan del af förevarande fråga, som äfven är mycket viktig. En talare på stockholmsbänken har nemligen påstått, att, som åtskilliga löner vid flottan förut vore för stora i jämförelse med dem för armén bestämda, hade detta förhållande, efter hans åsigt, såsom ock skedde vid förra årets löne-reglering rätteligen bort ändras. Ja, om man nödvändigt vill införa en absolut likhet öfverallt, kan nog det förfarandet vara riktigt, så snart det blott gäller nya löntagare, men att rätta missförhållandet på det sättet, att man, såsom nu skedde, plötsligen minskar de alltför stora löneförmånerna för dem, som redan fått sig tillförsäkrade desamma, det kan jag icke anse för rätt handladt. Det hade ju varit mycket enkelt på samma gång som mera rättvist att gå så till väga, att endast de, som framdeles utnämndes till sådana tjänster, finge vidkännas minskningen, men icke de, som redan fått sig tillerkänd den högre aflöningen. Härvid invändes nu visserligen, att desse senare hafva fått frihet att stå qvar vid det gamla lönesättet. Ja, det medgifvandet är nog godt och bra; men då skall man icke taga bort från dem en del eller så mycket man kan af dessa förut åtnjutna förmåner och dymedelst göra deras ställning i verkligheten sämre än den var förut. Detta är efter min uppfattning endast ett sätt att tvinga dem, som annars icke skulle vilja det, att gå in på den nya lönestaten; och om man nu dertill erinrar sig föreskriften, att hvarje officer på denna nya stat skall vara förpligtigad att vid en viss ålder afgå, måste man erkänna, att man för dessa officerare, med, som jag tror, förbiseende af grundlagens innehåll i 36 § Regeringsformen, ställer fram ett svårt alternativ, då de måste välja

att antingen genast mista en del af sina löneinkomster eller också gå in på den nya lönestaten, med den utsigt framför sig, att inom få år till stor del åter blifva beröfvade den inkomst, som de nu skulle erhålla. Jag tror icke, att en sådan tvångsåtgärd kan anses för fullt rättvis och än mindre billig; den strider dessutom i min tanke mot grundlagens anda, som velat skydda större delen af statens tjänstemän emot en sådan behandling. Jag anser således, att äfven af denna orsak fullt skäl förefinnes till den omtalta missbelåtenheten inom flottans officerscorps, hvilken missbelåtenhet jag, såsom jag redan sagt, måste antaga existera, då jag ser de många, som vägrat att ingå på den nya staten, och jag tillägger, att, om detta missnöje fortfar, måste det anses som en pligt icke blott för representationen, utan äfven för regeringen och hela landet att få det afhjelpt, ty det tillhör hela samhället att taga vård om och med rättvisa och billighet behandla en tjänstemannacorps, hvars åliggande det är att utföra en sådan vigtig och ansvarsfull tjänst i landets ärenden, som är flottans för tjänsteduglighet utmärkta officerscorps tilldelad.

Man har här äfven talat om godtycklighet; — jag vill icke tro, att sådan finnes eller kommer att uppsåtligen utföras af någon, som har eller får sig det vigtiga befälet öfver flottan anförtrodt: men det är redan mycket ansvarsfullt, att en sådan chef skall hafva att ibland det stora antal officerare, som finnes i de mellersta graderna, och för hvilka det för de fleste icke finnes något tillfälle till tjänstgöring, medan de äro i land, utvälja det fåtal åt hvilka de tjänster, som finnas att förrätta skola tilldelas, med den påföljd, att de flesta komma att bli beröfvade det lönetillägg, som blott af några få kan erhållas, samt att genom bestämmelserna vid den senaste löneregleringen, denna skilnaden i löneförmånerna emellan dem, som få och icke få göra tjänst, blir mycket stor. De flesta bland flottans officerare i de nämnda graderna, måste dock efter min öfvertygelse anses vara fullt dugliga och skickliga att förrätta alla till deras tjänst hörande befattningar, som kunna åt dem i land uppdragas, men då dylika uppdrag icke kunna räcka till för alla, måste de många, som, ehuru skicklige och beredde dertill, icke kunna erhålla sådan användning, väl få lof nöja sig med något mindre aflöning — men icke så mycket mindre, att skilnaden emellan lika duglige tjänstgöringskyldige i samma grad, blir så stor, som i begge de förhållanden är framlagda löneförslagen ifrågasattes och bestämdes.

Jag tror, att, huru man än ser denna sak, man måste finna sig hafva på orätt sätt behandlat landets ifrågavarande utmärkte tjänare, och, fast meningen måste anses vara sådan, är det i min tanke icke säkert, att denna orättvisa blifver afhjelpt genom det nu framställda förslaget. Som emellertid icke något annat föreligger, nödgas jag för tillfället gå in derpå, då det ju möjligen kan medföra någon liten förbättring, ehuru jag icke så noga kunnat räkna ut huru dermed förhåller sig. Så mycket måste jag dock säga,

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater.*
(Forts.)

Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens af-
löningsstater.
(Forts.)

att denna Kammare är skyldig dem, som blifvit förorättade genom Riksdagens föregående beslut, att icke nu genom sitt erkännande binda dem fast vid det föreliggande förslaget såsom något definitivt, utan hellre ihågkomma att någon förändring eller något tillägg kan framdeles komma att af behovet påfordras; och jag får derfor upp-
repa mitt yrkande, att den så kallade ingressen till Utskottets hem-
ställan måtte uteslutas.

Herr Wallenberg: Jag plägar icke vara tveksam att taga ordet i de frågor, der jag anser mig böra uttala min åsigt; men jag får erkänna, att jag verkligen känner en sådan tveksamhet i detta ögonblick, ty det bästa jag kunde göra vore sannolikt att helt enkelt instämma i hvad den siste ärade talaren yttrat. Jag vet det vara mycket svårt att säga något fullständigare och bättre i förevarande ämne, men jag måste upptaga till bemötande några yttran-
den af en ärad ledamot i Stats-Utskottet, som nyligen haft ordet och som också är mycket varmhjertad för flottans bästa; det är därför så mycket angelägnare, att han icke kommer på irrvägar inom sin uppfattning af denna viktiga fråga.

Till en början får jag bedja om ursäkt, om jag vidrör ett ämne, som Grefve af Ugglas talat om, men som *icke* är föredraget; men jag gör det endast för att säga, att jag — icke ämnar derom yttra mig. Det var nemligen frågan om de 230,000 kronor, som afsöndrats från Amiralitets-krigsmanskassan *utan* staternas samtycke. Denna fråga föreligger icke nu, men önskar man att få en fullständig diskussion i det ämnet, är rätta tidpunkten dertill då déchargebetänkandet förekommer i Kamrarna; frågan har diskuterats i Konstitutions-Utskottet, och dess ledamöter hafva derom in-
hemtat fullständig künnedom.

Samme ärade talare har äfven yttrat sig om *det tvungna afskedstagandet* för flottans officerare. Icke heller *det* ämnet föreligger nu till behandling. Jag får emellertid upprepa, att jag anser nödvändigt för tjenstens upprätthållande, att ett sådant stadgande införes. Hvad deremot angår *sättet*, hvarpå man vill göra det, så instämmer jag med Herr Mannerskantz och kan omöjligen gilla, att de officerare, som vid en framskriden ålder äro tvungna att ingifva sin afskedsansökan, *icke* äro genom något Riksdagens beslut tillförsäkrade att *då* få afsked med pension. Min redan förut framställda fråga till Herr Sjöministern, huruvida de officerare, som blifva tvungna att begära afsked, kunna anses fullt förvissade om att genast erhålla pension, *utan* afseende på tillgångarne i Amiralitets-krigsmanskassan, har blifvit lemnad obesvarad.

Den ärade talaren, till hvilken jag tagit mig friheten vända mig, behagade nyss erkänna »att det är ett befogadt missnöje, som råder inom flottan». Han tillade vidare att han deraf hört yttringar på flera håll. Mig synes, att man icke behöfver i denna fråga fästa sig vid annat än det offentliga uttalandet, som ligger i

det svar officerscorpsets afgifvit på Herr Sjöministerns fråga huruvida man var nöjd med den nya aflöningsmetoden. Det *nekande* svaret är allmänt bekant, och det må väl vara en officers rättighet, när han af sin högste förman får en fråga, som kan med ja eller *nej* besvaras, då afgifva det svar han anser bäst öfverensstämmande med sin öfvertygelse. Skulle detta icke vara tillåtet eller anses det icke ligga inom individens befogenhet, då må jag säga att uti en sålunda framställd fråga ligger en förödmjukelse för den man frågar.

Väl är det ostridigt att många tvångsmedel finnas, och att den nya regleringen *kan* genomföras utan afseende på officerscorpsets önskningsar, men uti hvad som passerat ligger dock ett värderikt omdöme öfver *dagaflöningsmetoden*, som jag för min del aldrig kan tro kommer att lända till någon bättnad för kronans tjänst. Det går nog an för den ärade talaren säga: »att frågan skall bedömas med mera lugn än som skett inom flottan». Det går nog an för honom och mig att iakttaga lugn, vi »som icke hafva skon på» och således »icke känna hvar den klämmer», men det är icke lika lätt för dem det gäller att genast förklara sig nöjda med förändringar, som de anse för sig ofördelaktiga. Grefve af Ugglas har anfört åtskilliga siffror, hvarmed han velat visa att anslaget till officerscorpsets aflöning *på det hela* uppgår till fullt ut samma belopp som förut, och han har deraf velat draga den slutsats att man borde känna sig väl belåten. Det är om två olika ämnen vi tvista. Jag har ingen invändning att göra emot den totalsiffra, som utvisar hvad staten består flottans officerscorps i aflöning, utan mina anmärkningar äro rigtade emot *aflöningssättet*, sjelfva metoden, som man vill använda vid fördelningen af löneanslaget. Det är alldeles tydligt, att samma summa kan fördelas på många olika sätt, och det synes mig påtagligt, att det nu valda sättet icke innebär någon sannolikhet att särdeles länge komma att tillämpas. Fördela samma siffror i *lön- och tjänstgöringspenningar*, låt alla erhålla sin fasta lön, men låt endast dem, som tjänstgöra, uppbära tjänstgöringspenningar, så tror jag ingen blir missbelåten. Men ställer man aflöningen till en del på *fyratioåtta timmars uppsägning*, så att ingen den ena veckan kan veta hvad han kommer att uppbära i inkomst den påföljande, då är det i sanning icke underligt om man hyser betänkligheter mot en så beskaffad lönemethod.

Man har försäkrat att de maktgande icke skola komma att missbruka sin makt, och jag skall gerna antaga denna utgångspunkt såsom gifven, men det hjälper icke, ty det kan omöjligen undvikas att de maktgande kunna komma att misstänkas för maktmissbruk. Sådant ligger uti aflöningsmetoden, och just därför är den förkastlig. Man har ofta antydt att *samma* aflöningsmethod borde tillämpas inom armén och flottan, men Herr Mannerskantz har fullkomligt riktigt anmärkt, »att det duger icke att stöpa alla förhållanden i samma form», och jag tillägger, att man icke med

Ändringar i Sjö-officerscorpsets aflöningsstoter.
(Forts.)

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater.*

(Forts.)

framgång kan använda samma aflöningsmetod på väsentligen olika tjänstgöringar.

Den sistnämnde talaren har fästat uppmärksamheten på att det icke var regeringens förslag, som antogs af nästlidet års Riksdag, utan ett modifieradt aflöningsförslag, uppgjort inom Stats-Utskottet, och som sedermera Herr Sjöministern beklagligtvis accepterade. Det är en gammal erfarenhet att det icke plägar lyckas ett Utskott att organisera.

Hvad nu den omtalade mellanmeningen i Utskottets ingress till denna punkt beträffar, trodde jag att de der inskjutna orden skulle beteckna att Stats-Utskottet var så fullt belåtet med den nya löne-metoden, att det aldrig mer vill höra talas om några ändringar eller tillägg. Men till min stora förvåning har Grefve af Ugglas här upplyst att det tillagda förbehållet skulle innebära ett uttryck af »misshumör inom Stats-Utskottet». Jag gläder mig öfver denna upplysning, ty den innebär en förhoppning att Utskottets ledamöter icke kunna hafva något synnerligt emot att votera bort den förgäfliga mellanmeningen, som förorsakat dem misshumör.

En annan talare har föreslagit att endast borttaga ordet »ändringar», men då det lär ligga utom Riksdagens förmåga att genom ett riksdagsbeslut för framtiden förekomma »tillägg», så torde den ärade talaren, som i sak synes dela mina önsknningar, ansluta sig till mitt förslag, hvilket jag fortfarande desto hellre vidhåller, som det närmast öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Lagerberg: Jag har inom Stats-Utskottet, så mycket i min förmåga stått, sökt förhindra, att i Utskottets hemställen infördes denna mellanmening, hvori talas om förväntan. »att vidare ändringar och tillägg uti ifrågavarande aflöningsstater ej måtte ifrågakomma». Jag har gjort det hufvudsakligast af två skäl. Det ena är, att jag ansåg det origtigt och oformligt, att Riksdagen uttalar en sådan förväntan, då det just är Riksdagen, som till större delen har skulden, att den lönereglering, som skedde förlidet år, är behäftad med de fel, som äro afsedda att borttagas genom det föreliggande förslaget. Riksdagens ändringsförslag accepterades visserligen af Chefen för Sjöförsvars-departementet, men det skedde under det uttryckliga förbehåll, att behöfliga ändringar skulle kunna vidtagas vid en kommande riksdag. Han har också till statsråds-protokollet uttalat, att detta är orsaken, hvarför Kongl. Maj:t redan nu kommer tillbaka och begär förändringar i de nya aflönings-staterna.

Det andra skälet är att det syntes mig origtigt af Riksdagen att på förhand binda sig. De torde nemligen vara samtliga Herrarne bekant, att en motion blifvit af en representant i Andra Kammaren väckt i alldeles samma syftning som den föreliggande propositionen; och om Riksdagen antager Stats-Utskottets förslag utan att borttaga ifrågavarande mellanmening, synes mig möjligheten att antaga mo-

tionen helt och hållet afklippt. Jag tillåter mig icke att nu yttra mig om den verkställda regeringen af flottans aflöningsförhållanden, men jag vill icke bidraga till ett beslut, hvarigenom ifrågavarande motion skulle blifva omöjlig att antaga. Jag lyckades icke vinna gehör inom Utskottet, men jag står fortfarande fast vid min åsigt och förenar mig med de Herrar, som yrkat, att mellanmeningen måtte utgå.

Jag ber nu att få yttra några ord om det missnöje, hvarom här blifvit så mycket taladt, och som för mig utgör ännu ett skäl att den ifrågavarande mellanmeningen bör utgå. Det kan väl icke bestridas, att, om missnöje uppstår inom någon embetsmannacorps, det i allmänhet bör beaktas. Jag vet icke, om det finnes något sådant inom flottans officeracorps. men det tyckes som de Herrar, hvilka talat om det, derom äro öfvertygade.

Jag anser att, då man har att göra med vare sig en lönereglering eller ock något annat viktigt ärende, som angår embetsmannacorpsen eller ock olika samhällsklassers intresse, man alltid bör betrakta det missnöje, som möjligen är rådande eller kan bli en följd af fattade beslut, såsom en ganska stor faktor vid bedömandet af huru långt man bör gå. Jag tror också, att Kongl. Maj:ts regering vid den stora uppgörelsen af grundskatte- och indelningsverket tagit det rådande missnöjet med dessa skatter i betraktande. Detta missnöje ligger till och med såsom en af hufvudgrunderna för den föreslagna skatteregleringen. Jag instämmer i Herr Wallenbergs yrkande.

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer: Då här icke blifvit yrkadt annat än bifall till Stats-Utskottets framställning, hvari åter bifall till Kongl. Maj:ts proposition blifvit tillstyrkt, skulle jag visserligen icke hafva begärt ordet för att uttrycka min tanke huruvida den förväntan, som Utskottet ansett böra uttalas, skall inkomma i Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t eller icke; men diskussionen har här gått utom punkten, i egentlig mening taget, och man har derunder fölt några uttryck, som jag icke kan alldeles lemna utan genmäle från den plats, jag innehar.

Det har blifvit erkänt af de fleste talarne, som nu haft ordet, att de anmärkningar, som framstälts rörande aflöningsförhållandena vid flottan, icke egentligen kunna träffa Kongl. Maj:ts till sista Riksdagen aflättna nådiga proposition om lönereglering för flottan, utan i väsentlig mån föranledts af de förändringar, som Riksdagen vidtog i densamma. Hvad man egentligen lagt regeringen till last är, att den accepterat Riksdagens förslag. Jag hemställer emellertid, om det kunnat vara med en klok omtanke för flottans bästa förenligt att afslå sista Riksdagens förslag i dess helhet. Dermed hade följt, att den så viktiga pensioneringsfrågan förblifvit olöst, då Riksdagen nu deremot tillgodosåg alla skäligena anspråk i afseende på pensioner för flottan, hvilket måhända icke alltid skulle hafva lika

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater*
(Forts.)

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpens aflö-
ningsstater.
(Forts.)*

lätt stått till buds. Riksdagens förslag i afseende på lönestaterna tillgodosåg i allt fall flottan med ett lika stort belopp, som det Kongl. Maj:t äskat, ehuru det fördelades på ett annat sätt, hvaregenom en obillighet uppkommit för vissa grader af officerscorpser; och det var på sätt Departementschefen redan under diskussionen härom i Kamrarne tillkännagaf, i förhoppning att detta skulle jemkas, som Kongl. Maj:t antog förslaget. Kongl. Maj:t ansåg sig nemligen kunna räkna på Riksdagens bistånd för att få orättvisan afhjelpat; och den blir äfven, så vidt ske kan, afhjelpat, om Riksdagen, i enlighet med Stats-Utskottets tillstyrkan, antager den föreliggande propositionen. Naturligtvis kunna icke alla ojemnheter undvikas, då Riksdagen icke velat gå från den grundsatsen, att de fasta lönerna skulle bestämmas till lika belopp för lika grader af flottans och arméns officerare.

I afseende på pensioneringen har anmärkts, såsom ett ytterligare fel hos den gjorda löneregleringen, att man, i strid mot grundlagen, vill tvinga de af flottans officerare, som ingå på den nya lönestaten, att vid en viss ålder taga afsked. Denna anmärkning har, synes det mig, blifvit något sent framsteld, då grundsatsen blef godkänd för flottan redan vid 1873 års riksdag och sedermera vunnit tillämpning såväl på armén som på alla andra stater, som sedan dess undergått reglering. För öfrigt kan jag, för min del, icke inse, att en sådan bestämmelse kan anses strida mot grundlagen. Den förbjuder visserligen *konungen* att utan ransakning och dom afsätta andra embets- och tjänstemän än sådana, som innehafva förtroendesysslor, men den lägger icke något hinder i vägen för konung och riksdag gemensamt att besluta författningar, hvilka för innehafvare af vissa tjänster stadga en viss ålder, utöfver hvilken de icke ega rättighet att kvarstanna.

Det är också sagdt, att någon säkerhet icke blifvit beredd åt de af flottans officerare, som tvingas att taga afsked, att verkligen komma i åtnjutande af den utfästa pensionen, då bestämmelsen härom endast återfinnes i ett reglemente; men jag ber att få fästa Herrarnes uppmärksamhet på, att just i de af Konung och Riksdag fastställda grunder för pensioneringen af flottans officerare uttryckligen är sagdt att den, som är tvungen att vid bestämd ålder taga afsked, är berättigad att vid afskedstagandet erhålla i pension 75 procent af lönen. Jag vet icke, huru någon större säkerhet i afseende på rättigheten till pension skulle åstadkommas.

Här har jemväl blifvit yttradt, att de nuvarande officerarne vid flottan skulle blifvit förorättade genom den nya lönestaten, enligt hvilken de kommit i sämre ställning än förut. Det kan måhända sägas, att man förfarit obilligt mot dem; men att deras rätt blifvit kränkt, kan jag icke inse. Just med hänsyn till att någon kränkning af deras rätt icke skulle ifrågakomma, har det uttryckligen blifvit förklaradt, att de, som icke ville gå in på den nya lönestaten, berättigades bibehålla de löneförmåner, som förut blifvit dem

försäkrade. Alldeles så har det skett vid andra löneregleringar, till exempel vid löneregleringen för arméns officerscorps. Det var ju många platser inom denna, för hvilka lägre lön bestämdes, och, med afseende på de fall, der det kunde vara en orättvisa att tvinga någon in på den nya staten, stadgades samma vilkor, som blifvit gjordt i afseende på flottan. I den omständigheten, att många af de äldre officerarne vid flottan funnit för sig fördelaktigare att stanna kvar på den gamla staten lärer icke ligga något bevis för, att en orättvisa blifvit begången. Man kan, tyckes mig, deri blott fiana en uppskattning af hvad som är fördelaktigt eller icke.

Man har sagt, att de i sjelfva verket icke blifvit bibehållne vid samma löneförmaner som förut, då dyrtidstillägget blifvit dem fråntaget. Denna fråga hör egentligen till nästa punkt, och endast för den händelse, att ingen diskussion vid nästa punkts föredragning skulle uppkomma, har jag nu velat fästa uppmärksamheten derpå, att dyrtidstillägg blifvit beviljadt endast för ett år i sender och att det kunde hafva blifvit dem fråntaget, äfven om hela flottan hade kvarstått vid den gamla staten.

Herr Berg: Jag finner för min del något kinesiskt i denna kläm, hvaremot jag derföre måste opponera mig, — jag åsyftar nemligen följande mellanmening i Stats-Utskottets utlåtande: »under uttalande af den förväntan, att vidare ändringar eller tillägg uti ifrågavarande aflöningsstater ej må ifrågakomma», o. s. v. Det är, synes det mig, ganska mycket påfviskt, att man skulle tro sig vara så ofelbar i ett beslut, att inga förändringar i detsamma skulle komma att behövas. För öfrigt tycker jag, att man icke bör så hårdhänt behandla flottans officerscorps, utan erkänna att den har häfdat både svenska statens och svenska flaggans anseende och att denna corps icke kan blifva bättre än den är, derigenom att den ställes på förknappning. Jag är tacksam för den upplysning, som erhållits af grefve af Ugglas, att det var på grund af något misshumor hos Stats-Utskottets ledamöter, som denna kläm kom att inflyta i utlåtandet. Redan från denna synpunkt betraktadt, måste man väl komma till klarhet i denna Kammare derom, att man måste rösta för att klämman måtte utgå, ty det kan naturligtvis aldrig vara rätt att grunda en motivering eller en kläm på något, huru som helst uppkommet, misshumor, utan det måste grundas på sak. När det nu icke är på grund af sakförhållanden utan på grund af misshumor, som denna kläm kom till, så måste jag, för min del åtminstone, i likhet med de andre ärade talare, som yrkat, att den måtte utgå, instämma med dem. Beträffande herr von Kræmers yrkande, att endast ordet »ändringar» skulle utgå, vill jag göra den erinran, att dermed är, såsom det synes mig, ingenting vunnet, ty om man också utesluter ordet »ändringar», så finnes ordet »tillägg» kvar, och så snart man gjort ett tillägg är ju i sjelfva verket en ändring gjord. Nu har man sagt, att det vore politiskt oklokt att

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater.*

(Forts.)

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstat.*
(Forts.)

yrka, att den här klämman skulle utgå. Medgifves, att så är; men mellan politisk klokhet och samvetets kraf på rättvisa väljer jag det senare och yrkar derföre, det må gå hur det kan, att ifrågasvarande kläm måtte utgå.

Herr von Kræmer: Då jag ånyo begärde ordet i denna fråga, hade den ärade ledamoten på kalmarbänken ännu icke ytirat sig. Jag skulle i det allra närmaste kunna inskränka mig till att instämma med honom, då han lemnat upplysning derom, att det misstag, som jag, enligt hvad grefve af Ugglas antydt, kunde anses hafva begått, icke ligger mig till last. Under diskussionen om denna punkt vid förra riksdagen lärar nemligen hafva yttrats, att Riksdagens förslag komme att accepteras af regeringen endast under förutsättning, att jemkningar deri skulle få framdeles göras. Om ett sådant förbehåll äfven hade blifvit intaget uti det i frågan fattade beslut. så hade jag begått ett misstag, men då detta under diskussionen gjorda förbehåll icke blifvit intaget i den på grund af beslutet utfärdade författningen angående ny lönerogering, så är det icke alls bindande, utan forfar att stå kvar på den ståndpunkt, att det synes mig oförsigtigt att, då man i en så nyligen stadgad aflöningsstat vidtager en förändring, till beslutet derom göra ett tillägg, hvilket, då det denna gång icke blott förekommer i diskussionen utan äfven skulle ingå i beslutet, för framtiden skulle komma att binda händerna.

Samme ärade talare trodde, att jag framställt någon slags tanke derom, att, om vi toge bort ett eller flera ord af inledningen till klämman, detta kunde komma att väcka missnöje på ett annat rum, och att denna min förmodan vore ogrundad. Det är möjligt, att så är. Men likväl har en talare här till höger om mig yttrat, att han inom Stats-Utskottet af alla krafter sökt motarbeta intagandet af denna inledning, men att han icke desto mindre, på grund af det starka motstånd han mött inom Utskottet, här i Kammaren icke velat yrka att den skulle tagas bort. Jag undrar, om icke detta är en kommentar till hvad jag nyss yttrat?

Herr Wallenberg och en annan talare hafva yttrat, att det icke vore nog med att borttaga ordet »ändringar». — I parentes sagdt vill jag äfven borttaga ordet »eller». — Ordet »tillägg» skulle dock alltid stå kvar, hvilket skulle göra alla ändringar omöjliga; enär hvarje »ändring» tillika vore ett »tillägg». Men jag ber de ärade talarne att blott läsa raden till slut. Med de af mig föreslagna förändringar skulle »tillägg», efter hvad mig tyckes, komma att åsyfta ytterligare penningtillägg; och i så fall anser jag att förbehållet icke blir alls bindande. För öfrigt har jag från min ståndpunkt icke något emot, att alla förbehåll ur ingressen borttagas; men jag forfar att fasthålla mitt begränsade yrkande, i händelse det skulle komma att behöfvast såsom medelväg.

Herr Petre: Om denna Kammare varit den, som ensam till-satt ledamöter i Stats-Utskottet, är jag öfvertygad om, att den del af ingressen blifvit utesluten, hvarom diskussionen nu rört sig; och de skarpa beskyllningar, som Utskottets ledamöter fått mot sig rik-tade, skulle sannolikt äfven hafva uteblifvit om Kammarens ledamöter varit i tillfälle att afhöra den diskussion, som inom Utskottet pågått.

Hvad lönereglerngsförslaget beträffar, så är det att beklaga, att deremot nu gjorda anmärkningar icke framställes redan vid för-liden riksdag, då grunderna för nu gällande löneroglering antogos. Vid remissen af den Kongliga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof förlidet år, då detta förslag af Kongl. Maj:t först framställes, borde väl redan dessa anmärkningar blifvit fram-ställda, om verkligen farhågorna för dess antagande varit så stora. Stats-Utskottet hade då varit i tillfälle att taga dem i närmare öf-vervägande; och måhända hade med anledning häraf Riksdagen då föredragit det förra aflöningsättets bibehållande, mot hvilket jag för egen del ej skulle haft något att anmärka. Men vid remissen höjdes, så vidt jag af förliden Riksdags protokoll kunnat finna, icke en enda röst för att göra sådana anmärkningar. Jag hemställer då, huruvida man rimligtvis kan begära, att Riksdagen nu till följd af det missnöje, som från åtskilliga håll uttalas öfver den nya lönerog-leringen, skulle helt och hållet frånträda det beslut, som förra året blef i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition fattadt. Vill man dess-utom närmare betrakta detta lönerogleringsförslag, skall man finna att det med de tillägg, som nu blifvit tillstyrkta af Stats-Utskot-tet, väl öfverensstämmer med de grunder, som förut varit gällande. Lönerna komma att bestå af fast lön och beredskapstillägg, hvilket är ämnadt att utgå med hälften af dagaflöningens belopp. Denna hälft af dagaflöningen motsvarar de gamla tjenstgöringspenningarne; arvodet, som förut fans, motsvaras af den andra hälften. Vidare är att ihåg-komma, att sjöaflöningen förlidet år höjdes utöfver hvad Kongl. Maj:t föreslagit med 50 procent af dagaflöningen. En jemförelse mellan fast påräkneliga inkomster med nu föreslagna tillägg visar att af de åtta olika lönegraderna inom flottans officerscorps 6 blifva bättre aflönade än förut. Deremot erkänner jag gerna — och det skedde mot min önskan — att den sänkning i de fasta lönera, som gjor-des förlidet år, drabbade kommandörkaptener och kaptener af andra klassen synnerligen hårdt, men genom det beredskapstillägg, som nu är i fråga, har denna minskning betydligt reducerats. Jag kan sålunda icke se annat än att Utskottet, genom att tillstyrka bifall till den gjorda framställningen, bidragit att väsentligt förbättra flot-tans officerares ställning, på samma gång den öfverklagade olägen-heten att för stor del af deras löneförmåner gjorts beroende af till-fälliga kommanderingar äfven blifvit afhjelpat. Hvad ingressen be-träffar, skulle jag för egen del icke hafva något emot, att den än-drades, men om så sker blir möjligen följden, att i Medkammaren yrkas afslag å punkten och att det kommer till en gemensam vo-tering, hvars utgång jag icke vill åtaga mig att förutsäga.

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater.*

(Forts.)

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpsens aflö-
ningsstater.
(Forts.)*

Herr Mannerskantz: Det är med anledning af Herr Statsministerns yttrande, som jag ber att få närmare förklara ett par af de satser, som af mig nyss blefvo framställda.

Till en början vill jag dock bedja den siste talaren genomläsa förhandlingarne särdeles inom denna Kammare från förra riksdagen. Han skall deraf inhemta, att många och starka anmärkningar mot det förslag angående ny löneroglering vid flottan, som af Riksdagen då antogs, gjordes icke blott inom Kamrarna i allmänhet utan äfven särskildt af Stats-Utskottets ledamöter sjelfva. Det af Utskottet uppgjorda förslaget hade bestämdt icke då gått igenom, åtminstone icke i denna Kammare och kanske icke heller i den Andra, om icke Herr Chefen för Sjöförsvars-departementet, om än vilkorligt, hade antagit det och godkänt de af Utskottet gjorda högst väsentliga förändringarne i hans eget förslag. Det är i det häsendet, som jag tagit mig friheten att göra en anmärkning emot den nämnde regeringsledamoten. Jag tror nemligen, att en föredragande, som för Riksdagen framlagt ett förslag, som måste anses vara väl öfvertänt innan det framlägges, icke bör till följd af de anmärkningar, som ett Utskott framställer mot detsamma, frågå sitt eget förslag och förena sig med ett nytt, som af Utskottet uppgjorts, utan snarare låta saken förfalla för den gången, för att efter en grundlig omarbetning inom Regeringen framlägga förslaget för en kommande Riksdag. Det är mot denna visade, enligt min tanke god konstitutionel ordning rubbade eftergifvenhet, som tillika haft förut anmärkta förderfliga följder, som jag rigtat min anmärkning.

Äfven i ett annat afseende ber jag att få bemöta Herr Statsministern. Jag har icke påstått, att statsmakterna icke skulle kunna, utan att bryta emot 36 § Regeringsformen, föreskrifva att tjänstemän äfven på andra platser än dem hvars innehafvare ju förklaras afsättlige skola vara förpligtade att lenna tjensten vid en viss ålder, och öfverflyttas på pensionsstat, då Kongl. Maj:ts regering finner nödigt att försätta dem i en sådan ställning. Men hvad jag påstår är, att det bestämdt är stridande mot grundlagen, om också icke mot dess uttryckliga bokstaf så åtminstone mot dess anda, att man för tjänstemän, som redan mottagit sina tjänster mot vissa bestämda vilkor och deribland utan skyldighet att afgå vid en bestämd ålder, ställer upp andra lönevilkor och andra aföningsförhållanden, hvilka derigenom att deras förut åtnjutna löneförmåner skulle förminskas, om de ej antogo den nya lönestaten, liksom skulle föranleda till att ett tvång på dem utöfvades, för att förmå dem att gå in på den nya grundsatsen om skyldighet att lemna tjensten vid viss ålder. Jag tror saken hafva bort så uppfattas, att den nya lönestaten med dervid fästade vilkor skulle blifvit gällande endast för hvar och en, som fått en ny tjänst, men att man icke bör med någon slags mer eller mindre direkt tvingande åtgärd försöka förmå tjänstemän att gå in på de nya stadgandena eller söka tvinga dem att underkasta sig lönevilkor, som, enligt deras uppfattning, med afseende på den

osäkra ställning hvori de derigenom försättas, måste vara för dem mycket mindre fördelaktiga, än dem de förut haft att åtnjuta.

Herr Statsministern häntydde äfven på, att, om Regeringen icke antagit Riksdagens förslag till lönestater för flottan, skulle äfven den viktiga pensioneringsfrågan blifvit uppskjuten. Jag får för min del säga att just i afseende på pensioneringen inom flottan förefallit åtskilligt, som varit af den betänkliga art, att det enligt mitt omdöme varit mycket godt, om litet längre rådrum blifvit lemnadt åt både Departements-chefen och Konungens regering, innan denna fråga behandlades och afgjordes på sätt som skett.

*Ändringar i
Sjö-officers-
corpens aflö-
ningsstater.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma något yrkande om sjelfva mom. a ej blifvit framställt, men att i afseende å ingressen yrkats dels af Herr *Wallenberg*, att den deri förekommande meningen »under uttalande af den förväntan, att vidare ändringar eller tillägg uti ifrågavarande aflöningsstater ej må ifrågakomma» skulle uteslutas, och dels af Herr *von Kræmer*, att orden »ändringar eller» måtte utgå.

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till ingressen och momentet a oförändrade, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på desammas antagande med den af Herr *Wallenberg* yrkade ändring, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; Och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Mom. b.

Bifölls.

Mom c.

Herr *Wallenberg*: Sedan Kammarerna nu godkänt Stats-Utskottets framställning under litt. a) och b), anhåller jag vördsamt få yrka den förändring uti momentet litt. c) att, med uteslutande af orden: »i den mån det för innevarande år uppförda anslag till aflöning för *flottans* corpser och stater dertill lemnar tillgång», momentet må erhålla följande lydelse: *att dessa förmåner må ifrågavarande löntagare från detta års början tillgodoräknas*, ty godkännes momentet med bibehållande af de af mig citerade orden, blir följden den, att chefen för Sjöförsvars-departementet icke kan förr, än inemot hälften af nästa år gått till ända, få reda på, att erforderliga öfverskott finnas för bestridande af denna utgift, som på det hela uppgår till några tusen kronor.

Grefve af *Ugglas*: Jag vill icke mycket strida om denna sak med Herr *Wallenberg*; men som han yttrade alldeles bestämdt,

Ändringar i
Sjö-officers-
corpens aflö-
ningsstater.

(Forts.)

att tillgångar finnas, vill jag blott nämna, att detta icke måtte varit lika klart för Kongl. Maj:t, då propositionen angående statsverkets tillstånd och behof afgafs, ty hvad Herr Wallenberg klandrat är blott en afskrift af hvad som står i denna proposition sidan 28, der det heter: »att dessa förmåner må, i den mån det för innevarande år uppförda anslag till aflöning för flottans corpser och stater dertill lemna tillgång, få ifrågavarande löntagare från samma års början tillgodoräknas». Då ett sådant vilkor blifvit af Kongl. Maj:t sjelf framställt, anser jag att Riksdagen icke bör gå längre än hvad Kongl. Maj:t gjort; ty finnes det tillgångar, komma de nog att för ifrågavarande ändamål med det snaraste utbetalas, men för den händelse sådana icke skulle finnas, bör Riksdagen stanna vid det, som Kongl. Maj:t härutinnan föreslagit.

Jag yrkar bifall till momentet, sådant det lyder i Utskottets betänkande.

Herr Wallenberg: Jag har icke yttrat, att Stats-Utskottets ifrågavarande förslag står i strid mot statsverkspropositionen, utan hvad jag velat säga är, att detta förslag, som nu blifvit af Kongl. Maj:t framställt och af Stats-Utskottet tillstyrkt, är i strid mot en praktisk tillämpning af hvad man önskar af frågan. I sak är den förändring, jag föreslagit, ingenting annat än att söka förekomma dessa utgifters balanserande månad efter månad, i följd hvaraf man först efter medlet af nästa år kan se, om man har tillgång, och ordalagen i betänkandet föranleda, att medlen först senare kunna utassigneras. Jag vidhåller mitt yrkande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma bade yrkats dels bifall till det förevarande momentet och dels af Herr Wallenberg, att detsamma skulle godkännas med följande förändrade lydelse: »att dessa förmåner må få ifrågavarande löntagare från detta års början tillgodoräknas»; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades många ja jemte åtskilliga nej. och sedermera proposition på momentets antagande med ofvan nämnda förändrade lydelse, då svaren utföllo med många nej jemte åtskilliga ja; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till momentet förnyats samt med många ja och åtskilliga nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

5:te—10:de punkterna.

Biföllos.

11:te punkten:

Herr Wærn: Jag kan icke undgå att fästa mig vid hvad Stats-Utskottet här föreslagit, nemligen, att ifrågavarande anslag under titel »beklädnad för sjömans- och skeppsgossecorporserna» skulle blifva ett förslagsanslag »högst». Utskottet motiverar detta sålunda, att »då emellertid denna summa är beräknad för corporsernas fulla nummerstyrka samt vakanser till ej obetydligt antal säkerligen ofta uppkomma, torde något öfverskridande af anslaget ej böra förutsättas såsom behöfligt.» I afseende på detta motiv vill jag endast anmärka, att, om ett öfverskridande af anslaget icke bör förutsättas såsom behöfligt, ordet »högst» är alldeles obehöfligt; ty om anslaget icke kommer att öfverskridas, sker icke heller detta, vare sig Riksdagen här lägger till ordet »högst» eller icke. Således är detta ett motiv, som icke kan leda till det ändamål, hvarför det tillkommit. I sammanhang härmed tillåter jag mig att fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att benämningen *förslagsanslag »högst»* har af gammalt varit använd för anslaget till beklädnad för båtsmän, och jag förmodar, att det är denna omständighet, som bidragit derill, att ordet »högst» äfven nu blifvit tillagdt; men dervid är att märka, att detta ord nu skulle få en helt annan betydelse än det förut haft. Detta anslag till båtsmäns beklädnad beviljades af Rikets Ständer vid riksdagen 1847—1848, på grund af Kongl. Maj:ts förslag, att staten skulle öfvertaga den egentliga båtsmansbeklädningen — det vill säga hela beklädningen utom småpersedlarne, såsom skjortor, strumpor, skor samt kappsäck; — och för detta öfvertagande begärde Kongl. Maj:t 28,000 riksdaler banco, under vilkor att *hela* båtsmanshålllet skulle gå in derpå och att rust- och rotehållarne skulle erlägga i fredstid en kontant ersättning till kronan, svarande mot $\frac{4}{5}$ af dåvarande beklädningens kostnad efter medium af tio års markegång i hvarje län, men i krigstid full ersättning efter markegång. rikets Ständer deremot ansågo, att, äfven om vissa rotar ville ingå härpå och andra icke, staten ändock skulle öfvertaga beklädningen för de rotar, som förklarar sig vilja derpå ingå. Till följd häraf kunde ju hända, att hela det anslag, som Kongl. Maj:t begärt, under förutsättning att *alla* rotarne skulle ingå på förslaget, icke blefve behöfligt. Fattande framställningen så, beviljade Rikets Ständer det begärda anslaget, såsom ett förslagsanslag »högst», emedan medlen icke skulle utgå annat än i mån af rotarnes bifall till öfvertagandet. Rikets Ständer, som antogo, att Kongl. Maj:ts beräkning var ett maximum för detta behof, ville i sjelfva beslutet om anslagets beviljande angifva att detta var deras uppfattning, men visserligen icke, att uppköp af de behöfliga kläderna skulle i något fall uraktlätas. Det var således endast nämnda beräkning, som gaf anledning till detta förslagsanslag »högst». Men sedan den historiska anledningen till detta förslagsanslag »högst» bortfallit, och den ersättning, som till båtsmäns beklädning ställes till Kongl. Maj:ts disposition, skall uppföras i bud-

geten, kan ordet *högst* icke få någon annan betydelse än den, att, derest icke beklädnadsanslaget skulle räcka till, Kongl. Maj:t skulle hålla flera vakanser. Jag anser detta vara en sammanblandning af heterogena ämnen. Icke heller bör något skäl finnas för Kongl. Maj:t att uraktlåta hålla den nummerstyrka, som erfordras, därför att priset på kläde stiger.

Både för sjelfva saken och för läsbarheten af statsregleringen, som är nog svår att förstå sådan den är, hemställer jag att ordet »*högst*» måtte utgå, och att Riksdagen för ifrågavarande ändamål beviljar ett *förslagsanslag* till belopp af 282,000 kronor.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att Herr *Wærn* hade yrkat bifall till punkten med uteslutande af ordet *högst*, hvilket yrkande innebure bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning oförändrad; gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition derå, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, för så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts förslag, skulle bifalla samma förslag oförändradt, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

12:te punkten.

Lades till handlingarne.

13:de punkten.

Herr Wallenberg: Då jag icke har äran att vara medlem af det Särskilda Utskottet för försvarsverkets ordnande, ber jag att få begagna detta tillfälle för att uttala den åsigt, att man icke bör förhastta sig med båtsmanshållets indragning, men deremot noga betänka, att det är en väsentlig skilnad mellan rote-infanteriet och rote-båtsmanshället. Man har aldrig haft tillfälle att öfva det förra och vet således icke, hurudant det efter tillräcklig öfning eller verklig tjenstgöring skulle kunna blifva; men det senare har man haft tillfälle att öfva och vet därför, att det är ett ganska godt ämne, som man kan göra mycket utaf, och att båtsmän, som några år varit till sjös, kunna blifva en duglig och pålitlig besättning.

Frågan om båtsmanshållets indragning, är egentligen icke annat än en beskattningsfråga, som söker göra sig gällande på bekostnad af landets försvarsmedel, och jag skulle nästan vilja gifva båtsmansrotehållarne hvad lättnader och vederlag som helst, blott man icke förhastar sig med denna indragning, innan man erhållit någon erfarenhet om beskaffenheten af de corpsen, som skola sättas i stället. Jag är förvissad, att dessa nog skola komma att blifva mycket mera dyrlegda, hvarjemte jag befarar att man icke kommer att lemna tillräckliga medel dertill, och därför gör man ganska illa — jag upprepar det ännu en gång — om man, utan afseende på sjöförsvarets behof, indrager båtsmanshället.

Jag hembär Utskottet min tacksa mhet, fördet Herr Danielssons förevarande motion blifvit af detsamma afstyrkt.

Herr von Koch: Jag vill icke föranleda någon lång diskussion, men, då här blifvit fråga om en opinionsyttring rörande båtsmanshållet, hvars indragning för närvarande blifvit af Stats-Utskottet afstyrkt, kan jag icke underlåta att förklara, såsom jag förut vid flera tillfällen gjort, att jag är en bland dem, som önska båtsmanshållets indragning ju förr dess hellre och det på de skäl, här på detta rum många gånger tillförene blifvit af mig och sakkunnigare män åberopade. Jag anser, att Herr Wallenbergs opinionsyttring icke bör stå alldeles obesvarad, och därför har jag till protokollet yttrat detta.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

14:de—16:de punkterna.

Biföllos.

17:de punkten.

Herr Wallenberg: Jag vill icke framställa något yrkande i afseende på denna punkt, men jag kan icke underlåta att fästa Herr Talmans uppmärksamhet på, att sjöfarten är det enda, som vid denna riksdag får sig pålagdt *förhöjd* beskattning. En förhöjning från 18 öre till 30 öre pr ton i fyr- och båkafgift är så tilltagen, att den utpressar betydligt mera än man uppgifvit sig behöfva.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

18:de—20:de punkterna.

Biföllos.

21:sta punkten.

Herr Wallenberg: Vid denna punkt har jag endast två anmärkningar att göra, och, då de äro helt små, hoppas jag att Kamraren skall medgifva deras befogethet och gå in på hvad jag i anledning deraf ämnar föreslå. Den första anmärkningen gäller de i Utskottets förevarande hemställan förekommande orden: *jemte förklarande, att Riksdagen fortfarande anser större och dyrbarare fartygscerter, än som kunna med ett års anslag fullbordas, för närvarande icke böra påbörjas*. Jag anhåller, att denna mellanmening måtte utgå, och detta emedan jag anser, att Riksdagen icke bör åtaga sig ansvaret för hvilka fartygscerter som böra byggas och

*Anslag till
krigsfartygs-
materiel.*

*Anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)*

ännu mindre företaga något så orinligt som att bestämma det *högsta* belopp i pengar som på ett fartyg får användas; hvilket är nästan detsamma som att besluta att en viss summa skall i ett fartyg nedläggas. Om man sedan skulle kunna erhålla ett förträffligt fartyg för några hundra kronor mer än det bestämda beloppet, skulle regeringen enligt ett dylikt beslut icke hafva rättighet att låta bygga ett sådant fartyg, och om å andra sidan man kunde få ett fartyg för litet mindre belopp, vet jag icke hvad man skall göra med öfverskottet, om man icke hade rättighet att reservera det för andra fartygsbyggnader. Jag tror icke heller, att Riksdagen bör fördjupa sig i betraktelser öfver fartygscerterna. Men sedan fartygen äro byggda, tillkommer det Riksdagen att taga i betraktande hvad som blifvit åtgjordt och yttra sig öfver resultatet. Man har då en gifven utgångspunkt, hvarifrån man kan med större säkerhet bedöma förhållandena, än om man sätter sig till doms, innan någon vet huru ett blifvande fartyg kommer att se ut. Att nu i sväfvande ordalag bestämma, att man icke får bygga större fartyg, än som kunna med ett års anslag fullbordas, anser jag alldeles olämpligt.

Vidare anhåller jag, att siffran 1,700,000 kronor i denna punkt måtte höjas till 2,000,000 kronor, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, och det jemväl på den grund, att Första Kammaren förliden riksdag med en betydande majoritet beslöt anslå 2,400,000 kronor för samma ändamål; och, efter hvad jag tror, hafva förhållandena sedermera icke ändrat sig derhän, att man bör allt för mycket nedsätta denna siffra. Jag anser densamma lämplig, och om man jemför den med andra siffror i vår budget, skall man finna, att behovet af sjökrigsmateriel icke blifver mycket tillgodosedt genom ett anslag af 2,000,000 kronor.

För öfrigt ber jag att få påpeka en omständighet, som väl icke torde hafva undgått Kammarens uppmärksamhet, nemligen att arbetsprisen för närvarande äro och troligen, åtminstone under en del af år 1878, komma att förblifva måttligare än de på många år varit; och vid sådant förhållande bör man icke underlåta begagna tillfället att anskaffa en materiel för billigare pris, blott och bart för att få nöjet på slump nedsätta en siffra från 2,000,000, som Kongl. Maj:t begärt, till 1,700,000 kronor.

Jag anhåller om bifall till hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit.

Grefve af Ugglas: Innan man ingår i bedömande af denna fråga, torde man först böra draga sig till minnes hvad vid förra riksdagen deri förekom. Vi erinra oss då, att sistlidna års Stats-Utskott till Riksdagen afgaf ett betänkande, deruti, efter en lång premiss, slutresultatet blef en hemställan, att Riksdagen måtte för ändamålet bevilja allenast 1,700,000 kronor i stället för de 2,400,000 kronor Kongl. Maj:t af Riksdagen äskat, och dertill förklara, att de beviljade medlen icke finge användas till byggande af andra far-

tyg än sådana, som kunde dermed fullbordas. Mycket klander uttalades mot detta Stats-Utskottets betänkande, och må vara att detta till någon del var rättvist; men emellertid blef hvad Stats-Utskottet hemställt Riksdagens beslut, hvarigenom Riksdagen måste anses hafva förklarar sig icke kunna godkänna hufvudpunkterna i den af Kongl. Maj:t framlagda planen. Man anmärkte då att detta beslut skulle åstadkomma missförstånd. Jag för min del kunde icke rätt fatta, att så skulle ske; men, då jag läser de statsverkspropositionen åtföljande bilagorna, finner jag hvad chefen för Sjöförsvarsdepartementet på sidan 113 yttrat fullkomligt bekräfta deras förmodan, som påstodo, att så verkligen vore förhållandet. Departementschefen utgår först derifrån, att i sistlidne Riksdags till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelse yttras, »att den förutsättning, hvarur departementschefens plan för sjöförsvarets ordnande framginge, eller att vår sjökrigsmateriel endast borde afse *kustförsvaret*, stälde densamma i öfverensstämmelse med de åsikter, som af nästföregående Riksdag i detta ämne uttalats.» Här af anser han sig hafva »ett vittnesbörd, att Riksdagen i hufvudsak icke hyste någon mening väsentligen afvikande från den han uttalat»; hvarjemte han till sist drager den slutsats, att, »derest de förslag, som utarbetas till vapnets fortgående utveckling, gå i den antydda riktningen, de ock skola hafva att påräkna ej mindre Kongl. Maj:ts än Riksdagens gillande, i den mån derför erforderliga medel kunna, utan åsidosättande af andra viktiga ändamål, åstadkommas».

Hvad departementschefen sålunda yttrat innebär åtminstone en förutsättning, att hans uppfattning af den plan, som till förra Riksdagen framlades, i allmänhet blifvit af Riksdagen understödd. Detta är likväl en missuppfattning; men innan jag går längre, vill jag påminna Eder, mine Herrar, att jag för min del så väl vid nästlidne som föregående riksdagar förklarar mig öfvertygad om lämpligheten hos den ifrågasatta fartygscerten, eller *ramfartyg*. Jag tror, att detta fartyg är för vårt *kustförsvar* behöfligt; men denna min uppfattning delades icke af förra Riksdagens majoritet. Emellertid synes chefen för Sjöförsvarsdepartementet, såsom framgår af hans nyss anförda yttrande, hafva missförstått majoritetens åsigt, och detta missförstånd grundar sig, efter mitt förmenande, derpå, att departementschefen och majoriteten på olika sätt fattat ordet *kustförsvar*. Departementschefen har — efter min åsigt — riktigt ansett med *kustförsvar* böra förstås ett allmänt försvar af vår kust, så väl der den är omgifven af skärgård, som der den är öppen. Majoriteten har deremot ansett, att vårt kustförsvar uteslutande borde utgöra ett *skärgårdsförsvar*. Allt efter den olika betydelse man således gifver åt *kustförsvaret*, betingas äfven för försvaret olika certer af fartyg.

Nu hafva många ansett, att man icke behöfde betona denna missuppfattning af hvad Riksdagens mening verkligen varit; men derest densamma icke uttalas, skulle departementschefen kunna an-

Anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)

taga denna tystnad såsom ett gillande af den uppfattning, han an-
gifvit såsom sin. Han säger sjelf i slutet af sitt yttrande till stats-
rådsprotokollet: »Då emellertid flottan, för att kunna uppfylla sin
bestämmelse, måste ega fartyg af båda slagen, torde, derest det af
särskilda skäl skulle lämpligt än vidare uppskjuta anskaf-
fandet af dyrbarare materiel, annan större olägenhet deraf icke upp-
stå än dels att en, i anseende till befälets nuvarande fåtalighet och
tryckta konjunkturer inom jernindustriens område, läglig tidpunkt
försummas, som lämpar sig bättre för anskaffning af fartyg, hvilka
icke med samma nedlagda kapital erfordra så mångtaligt befäl, dels
ock att ju senare anskaffning af pansarmateriel sker, ju senare
kommer den inhemska industrien att dermed kunna förse oss.»
Huru jag än läser detta, kan jag omöjligen deraf draga annan slut-
sats, än att Kongl. Maj:t anser, att ett uppskof för år 1878 med
anskaffande af ramfartyg visserligen kan ega rum; men att i samma
stund medel dertill skulle kunna erhållas, ett sådant fartyg ju förr
desto hellre borde byggas. Detsamma återfinner jag äfven i de-
partementschefens yttrande i Andra Kammaren vid remissen af inne-
varande års statsverksproposition, då han säger: »Jag hyser den
öfvertygelsen, att det vore riktigt ju förr desto hellre äfven börja
bygga fartyg, hvilka, ehuru dyrare att bygga, med samma kost-
nadssumma skulle skänka oss starkare försvar, än då den delas på
flera mindre fartyg, hos hvilka vissa egenskaper måste komma att
saknas.» Och litet senare yttrar departementschefen: »I öfrigt ber
jag Kammaren vara öfvertygad om, att jag skulle anse mig hafva
bedömt min ställning temligen origtigt, derest jag tillstyrkt Kongl.
Maj:t att bygga några dyrare fartyg än sådana, hvartill medel fun-
nes tillgängliga.» Så väl af hvad jag förut omnämnt som af nu åbe-
ropade yttrande framgår således, att Kongl. Maj:t vid bedömande
af frågan, om ramfartyg skola byggas, endast ämnar taga hänsyn
till de medel, som kunna vara tillgängliga. Äfven med afseende
på dessa medel har chefen för Sjöförsvars-departementet uttalat sig,
och hvad han yttrat har naturligtvis varit föremål för uppmärk-
samhet inom Stats-Utskottet. Vid förra riksdagen förklarade han,
att han icke ämnade föreslå Kongl. Maj:t att bygga något fartyg,
hvertill medel icke funnos; och, sedan i anledning häraf, och med
hänvisande till den af honom framlagda planen, i denna Kammare
framställes en förfrågan, huru han, då för år 1877 endast begärts
2,400,000 kronor och ett ramfartyg beräknades skola kosta omkring
4,000,000 kronor, tänkte sig att ett sådant fartyg skulle kunna
byggas, svarade departementschefen, att inga af de medel, som för
år 1877 blifvit begärda, voro afsedda att under samma år använ-
das, utan att allt skulle till år 1878 besparas, samt att detta låte
sig göra, emedan till betalning af de fartyg, som skulle under år
1877 tillkomma, redan voro anvisade medel af behållningar från
föregående år. På samma sätt svarade han äfven vid denna riks-
dag på en inom Andra Kammaren till honom ställd förfrågan, huru-

vida de af förra Riksdagen beviljade medlen ännu voro disponibla, att så vore förhållandet, och att de icke disponerats, emedan man derförinnan ville se, huru åtskilliga på senare tider byggda fartyg skulle visa sig i tjenstgöringen och om man med dem behöfde vidtaga några förändringar. Jag bör likväl upplysa Kammaren, att, — efter hvad som kommit till Stats-Utskottets kännedom — sedan detta svar lemnades i Andra Kammaren, den 24 sistlidne Januari, från Sjöförsvars-departementet utgått befallning till Förvaltningen af sjöärendena att inkomma med förslag, huru de för år 1877 till fartygs byggande anvisade medel skola användas. Huruvida något ytterligare blifvit åtgjordt i saken har emellertid icke kommit till Stats-Utskottets kännedom.

*Anslag till
krigsfartygs-
materiel.*
(Forts.)

Under sådana förhållanden, då åtminstone möjlighet förefans, att denna behållning på 1,700,000 kronor skulle sammanläggas med de 1,700,000 kronor, som Utskottet nu föreslagit att beviljas, eller de 2,000,000 kronor Kongl. Maj:t begärt, samt genom ytterligare tilllägg af några få hundra tusen kronor, man skulle kunna åstadkomma det för byggande af ett ramfartyg erforderliga belopp, och då Kongl. Maj:t förklarar sig icke vara bunden af annat än de medel, som vore till hands, visade sig hos åtskilliga ledamöter inom Stats-Utskottet en farhåga, att Kongl. Maj:t skulle anse sig vara oförhindrad att börja bygga ett sådant fartyg. För min del tror jag icke, att Kongl. Maj:t, med kännedom om Riksdagens tankar i ämnet — och en sådan kännedom måste den förda diskussionen hafva lemnat honom — kan vilja företaga något sådant förr än opinionen inom Riksdagen ändrat sig; men jag måste medgifva, att jag förgäfvos sökt efter något yttrande, som skulle berättiga till att aflägsna farhågorna, och dessa farhågor måste aflägsnas, ty så länge de finnas, skola de komma att trycka på de till flottan utgående anslag.

Under öfverläggningen i Stats-Utskottet förklarade många bland ledamöterna från Andra Kammaren, att de ville förena sig om det ifrågasatta anslagsbeloppet af 1,700,000 kronor endast under förutsättning, att uttryckligen stadgades, det dessa medel icke finge användas till byggande af ramfartyg. Det andra alternativet inom Utskottet var beviljande af endast 1,000,000 kronor, och en ledamot från Andra Kammaren uttalade till och med helt öppet, att, då han icke kände annat, än att de för år 1877 anslagna 1,700,000 kronor funnes besparade och kunde användas till 1878 års behof, han icke ansåg behöfligt att till byggande af fartyg under detta år anvisades några medel.

Det är följaktligen i flottans eget intresse och för att försäkra henne om behöfliga anslag, som jag tror det vore nödvändigt, att full klarhet i detta hänseende förefinnes mellan regering och Riksdag. Detta är en skyldighet från Riksdagens sida; ty man må betrakta departementschefens yttrande å sid. 113 i Kongl. Maj:ts proposition hur man vill, vare sig som en *missuppfattning*, hvilket jag

Anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)

svårligen anser mig kunna göra, eller — såsom det snarare torde kunna tolkas — som en *indirekt fråga*, huruvida Riksdagen förändrat sin åsigt till öfverensstämmelse med den uppfattning, departementschefen velat åt Riksdagens förra skrifvelse gifva, så behöfs i hvarje fall ett förtydligande svar; och gifver Riksdagen icke detta svar, har Riksdagen icke skäl att klaga, om departementschefen sedermera förklarar den uppfattning, han uttalat, hafva blifvit af Riksdagen gillad. Jag tror för min del, att det är nödvändigt, att villkoret kvarstår, och ber Herrarne uppmärksamma, att det kan på detta vilkor bero, huru anslaget kommer att sättas.

Hvad angår Herr Wallenbergs yrkande, att detta anslag må höjas till 2,000,000 kronor, skulle jag för min del ingenting hafva deremot, för så vidt icke just summan 1,700,000 kronor blifvit beviljad af två föregående Riksdagar. Jag ber Herrarne vara öfvertygade, att — hur besynnerligt det än må låta — den häfd, som, genom en viss anslagssummas beviljande några år å rad, lemnas åt densamma, är icke utan all betydelse. Andrar man den först åt det ena hållet, blifver det sedan lättare att möjligen kasta om åt det andra, och Utskottets egentliga skäl, att vid denna riksdag föreslå beloppet till 1,700,000 kronor, har varit det, att två föregående Riksdagar beviljat anslag till detta belopp. Det torde således hafva sin betydelse, att denna siffra får oförändrad kvarstå, och jag anhåller fördenskull om bifall till hvad Uskottet såväl i premisserna som ock i konklusionen föreslagit.

Herr Adelsköld: Såsom jag för en stund sedan hade äran nämna, synes den åsigten under senare halfva århundradet allt mer gjort sig gällande, att flottan endast vore en bisak i fråga om landets försvar. Följden häraf har blifvit, att under det senare decenniet litet eller intet blifvit anslaget för flottan till nybyggnader. Så anvisades t. ex. under åren 1868, 1869 och 1870 intet till detta ändamål, och under det att man i andra länder allt mer och mer ökat sina flotor, hafva vi stått nästan stilla. Jag anser detta icke vara rätt, ty vi hafva allt för viktiga intressen att bevaka på sjön, och för ett land, som Sverige och Norge, med endast en kort landgräns mot utlandet under en nordlig breddgrad, som ej tillåter någon krigföring, är ett sjöförsvar alldeles nödvändigt; emedan i händelse en fiende skulle anfalla oss, så måste det ske från sjön. Hafva vi i sådan händelse icke något tillfredsställande sjöförsvar, är det lätt för en fiende att öfverföra en större styrka, hvilket deremot skulle blifva ganska riskabelt, om vi hafva en flotta. Det finnes nemligen icke någon gräns, som för en fiende är så lätt att passera som sjön, om intet försvar derå finnes; men åter ingen, som är så svår att öfverskrida, om motstånd kan väntas, ty hvarje bevärdadt fartyg är här en flytande fästning, som kan fara fienden till mötes hvar behofvet påkallar. Hafva vi inga sådana flytande fästningar, behöfver fienden endast utrusta en transportflotta, för att i allt lugn landsätta sin

armé, hvar han finner lämpligast och för oss minst passande, hvar-
 emot, om vårt motstånd i första linien är baserad på sjöförsvaret,
 en fiende måste, för att våga uppträda med en transportflotta, först
 hafva rensat sjön, hvilket i våra skärgårdar icke har sig så lätt,
 och ändå har han alltid att befara att hans transportflottor skola
 utsättas för anfall och hans förbindelse afskäras och måste derför
 utveckla en vida större makt och göra större ansträngningar och,
 hvad som är viktigast, förlora tid. Ingenting är nemligen så otympligt
 och så lätt att förstöra som en transportflotta, der massor af
 folk äro hopade på hvarje fartyg. Ett enda snabbgående minfartyg,
 väl inkommet i en sådan flotta, kan tillfoga densamma en ofantlig
 skada, ja! åstadkomma dess förstörelse.

Dessutom hafva vi en mängd andra viktiga intressen att skydda.
 Tillsammans med Norge är Sverige det land, som i förhållande
 till folkmängden eger den största handelsflotta, uppgående till ej mindre
 än 1,830,000 tons dräktighet och i värde till minst 500,000,000
 kronor och lemnande en reventy, som torde kunna upptagas till
 50,000,000 kronor årligen. Fördelas förutnämnda tontal på in-
 vånarne, som i Sverige och Norge tillsammans utgöra 6,000,000, så
 gör det nära 1 ton på hvar tredje invånare, under det att t. ex.
 England har 4,30 och Amerika 14,50 invånare på en ton. Vidare
 uppgå Sveriges och Norges årliga export och import sammanräk-
 nad till ett belopp af omkring 850 millioner, och i saknad af ett
 sjöförsvaret behöfdes det blott några få fiendtliga kryssare för att bloc-
 kera våra kuster och i grund förstöra vår sjöfart och handel. En
 fiende skulle sålunda under ett par somrars blockad helt och hållet
 utarma oss och på det enklaste sätt i världen tvinga oss till under-
 kastelse, utan att behöfva landsätta en enda soldat på svensk
 jord. Om vi skulle blifva anfallne, kan detta väl icke ske af någon
 annan än en öfverlägsen makt, och jag vill för exempel antaga att
 någon af våra stormäktiga grannar, Ryssland eller Preussen, gjorde
 oss till föremål för sin annekteringslusta, ehuru jag icke kan tänka
 mig någon anledning härtill. Rysslands armé på krigsfot uppgår
 för närvarande enligt Almanach de Gotha till 1,501,299 man och
 Preussens till 1,283,791 man. Då vi veta, att Preussen under se-
 naste franska krig på kort tid mobiliserade 700,000 man, förestäl-
 ler jag mig, att det icke skall möta någon svårighet för hvilken
 som helst af dessa båda makter att med de kommunikationsmedel,
 som för närvarande finnas tillgängliga uti de många och stora pri-
 vatångbåtarne, öfverföra en armé af 250,000 man till Sverige. Om
 vi icke kunna möta dem på sjön, och om en sådan fiendtlig styrka
 landsättes, hvad skola vi då göra? Jo! Slåss naturligtvis och falla
 med ära; men om landet dermed kan räddas från ockupation, derom
 vågar jag hysa tvifvel.

Generalstaben har beräknat att med nödiga transportmedel en
 truppstyrka af 40,000 man kan transporteras 20 mil på 10 dagar.
 Således, för att i händelse af ett fiendligt anfall föra vår disponibla,

*Anslag till
 krigsfartygs-
 materiel.*
 (Forts.)

Anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forst.)

armé, som, om allmän värnpligt genomföres, och då hufvudstaden och andra viktiga platser ej gerna kunna blottas på trupper, torde kunna beräknas uppgå till omkring 80,000 man, från en centralt belägen punkt af landet till Skåne. der det torde kunna antagas att fienden landsätter någon corps. skulle fordras omkring 60 dagar, om jernväg fans ända till landstigningsplatsen. När man nu vet, att England och Frankrike på Krim, med de ofullständiga transportmedel, som då funnos, i medeltal landsatte 5,000 man i timmen, eller 55,000 man på 11 timmar, skulle för att landsätta en armé af 250,000 man efter denna beräkning endast åtgå 50 timmar eller, låt vara, en hel vecka. Alltså, då blott några dagar åtgå för att landsätta denna fiendtliga styrka, och för vår armé, såsom nämndes, behövas 2 månader för att komma till anfallspunkten, har fienden hunnit befästa sig, innan vår underlägsna armé ännu kommit fram till landstigningsplatsen, cirka 7 veckor för sent. Jag anser det således vara nödvändigt, om vi skola kunna tänka på ett effektivt försvaret, att flottan bör deri ingå såsom en väsentlig del.

Att flottan bör lämpas för försvaret af våra skärgårdar och kuster, derom antager jag Riksdagen vara ense, och derom borde tankarne icke vara delade; men att i Kamrarnes ingå i diskussion, hvilka fartygscerter, som erfordras, anser jag icke lämpligt, ty den saken måste Kongl. Maj:t bättre än Kamrarnes ledamöter kunna bedöma; Skulle Riksdagen, i likhet med mig, anse att flottan utgör en viktig faktor vid landets försvar, på hvilken vår existens i händelse af krig i väsentlig grad är beroende, tror jag visserligen icke att det belopp, Kongl. Maj:t nu begärt till fartygsbyggnader, är för högt, utan i minsta laget, och att det således borde beviljas. På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, får jag för min del vördsammast yrka, att anslaget till flottans materiel bestämmes till 2,000,000 kronor.

Herr von Ehrenheim: Då chefen för Sjöförsvars-departementet uti sitt yttrande till statsrådsprotokollet vid Kongl. Maj:ts proposition, som framlades för senaste Riksdagen, i fråga om *krigsfartygs-materiel*, betonade en mera omfattande plan för sjöförsvarets ordnande, utan att därför för denna plan begära fastställelse hvarken från Kongl. Maj:ts eller Riksdagens sida, och Första Kammaren biföll det högre anslaget, som af Kongl. Maj:t begärdes i strid mot den af Stats-Utskottet äfven då förordade nedsättning, kan jag icke föreställa mig annat än, att detta skedde hufvudsakligen för att uttala Kammarens öfvertygelse om vigten att gifva åt sjöförsvaret en starkare ställning i vårt försvar i allmänhet, än den som skulle vinnas endast genom byggandet af mindre fartyg. Jag kan emellertid icke säga annat, än att jag blef något förvånad, då jag fann, att chefen för Sjöförsvars-departementet i statsrådsprotokollet till denna Riksdag efter ett referat af en del af Riksdagens skrivelser yttrar följande: »härmed var sålunda ett af de ändamål jag med mitt underdåniga memorial afsett i hufvudsaklig del vunnet, ty

denna skrifvelse synes mig innebära ett vittnesbörd, att Riksdagen i hufvudsak icke hyste någon mening väsentligen afvikande från den jag uttalat.»

Då det är obestriddigt, att Riksdagens beslut ingår uti dess skrifvelse; och då Riksdagens efter gemensam votering sista året fattade beslut är öfverensstämmande med hvad Stats-Utskottet vid samma riksdag föreslagit, ligger deri en protest mot de större fartygen eller enligt mina tankar mot den del af chefens för sjöförsvaret plan, som karakteriserar denna och för hvilken just Första Kammaren velat uttala sympatier, utan att därför särskildt fästa sig vid den ena eller den andra certen. Då Herr Statsrådet sedermera i punkten 20, sid. 114 af återopade protokoll säger:

»Då emellertid flottan för att kunna uppfylla sin bestämmelse, måste ega fartyg af båda slagen, torde, derest det af särskilda skäl skulle pröfvas lämpligt än vidare uppskjuta anskaffandet af dyrbarare materiel, annan större olägenhet deraf icke uppstå än» etc. etc.. kan jag icke neka till, att jag äfven häruti ser en tvekan hos chefen för Sjöförsvars-departementet att fullfölja de åsigter, han i statsrådsprotokollet till sistlidne Riksdag uttalade. Denna hans tvekan har äfven ingifvit mig någon tvekan att tillstyrka det större anslag, som här blifvit af Kongl. Maj:t begärdt, enär jag föreställer mig, att, om anslaget endast komme att användas till mindre fartyg, det mindre anslaget också skulle vara tillräckligt. Jag vill nu emellertid med min röst bifalla det större anslaget, emedan jag finner detta mest öfverensstämma med Första Kammarens vid sistlidne riksdag fattade beslut, och jag anser önskligt, att denna Kammare åtminstone icke med sitt votum måtte bidra till att söka bringa chefen för Sjöförsvars-departementet från den uppfattning om sjöförsvarets ställning, som han vid senaste riksdagen uttalade. Framför allt anser jag, att vilkoret, som Utskottet inrymt, att endast sådana fartyg som med anslaget kunna fullbordas, icke böra påbörjas, måtte utgå, ty det kan icke vara lämpligt att genom en sådan bestämmelse ådraga Riksdagen något ansvar för de fartygscerter, som skola byggas.

Herr Reutersvärd: Jag tager alldeles för gifvet, att Första Kammaren detta år, i likhet med hvad som skedde sistlidna års riksdag, vidhåller den åsigten, att den mellanmening, som Stats-Utskottet låtit inflyta uti denna punkt, måtte utgå. Det är visserligen sant, hvad Grefve af Ugglas antydt, att Andra Kammaren då fattade beslut i öfverensstämmelse med Stats-Utskottets förslag, och att genom den gemensamma voteringens utgång det blef Riksdagens beslut, att denna mellanmening skulle här inflyta. Dock får jag bekänna, att, lika villig som jag är att underkasta mig Riksdagens beslut för den tid detta gäller, lika villig är jag att vid första tillfälle tillintetgöra ett sådant beslut, om jag finner beslutet olämpligt. För min del anser jag det i högsta grad olämpligt att vare sig

*Anslag till
krigsfartygs-
materiel.*

(Forts.)

*Anslag till
krigsfartygs-
materiel.*
(Forts.)

Stats-Utskottet eller Riksdagen ingår uti bedömande af, hvilka fartygscerter böra anskaffas, eller de tekniska frågor som ingå uti sjöförsvaret. Det ligger icke inom möjlighetens gräns, att Stats-Utskottets ledamöter, på den korta tid, de hafva att behandla en så vigtig fråga, som denna, skulle kunna genomtränga den så, att de skulle kunna upplysa Riksdagen om det rätta eller orätta härutinnan; och det torde vara obestriddligt, att vi riksdagsmän på fri hand icke kunna bedöma frågan. Min oförgrifliga åsigt är, att mellanmeningen bör uteslutas, så att densamma icke må vinna häfd och blifva en stående fras för hvarje gång ett anslag begäres till fartygsmateriel.

Hvad anslagets belopp angår, har en talare sagt, att det vore en god sak, att anslagen för ifrågavarande ändamål blifvit någorlunda permanenta, och att, då anslaget förlidet år bestämdes till 1,700,000 kronor, det vore skäl att äfven för detta år bevilja samma summa. Deremot tager jag mig friheten anmärka, att jag är nästan säker på — med den kännedom jag har om Stats-Utskottets begär att pruta på anslagen under femte hufvudtiteln — att, om Kongl. Maj:t hade begärt blott 1,700,000 kronor, Stats-Utskottet hade föreslagit en mindre summa. Jag för min del anser det belopp af 2,000,000 kronor, som Kongl. Maj:t begärt till byggande af krigsfartyg, vara så sparsamt tilltaget, att Riksdagen borde bevilja detta anslag oafkortadt. Icke heller finnes det något skäl att afslå Kongl. Maj:ts begäran för irakad statsbrist, ty statens finanser äro särdeles goda och tillgångarne mer än tillräckliga. Det kan måhända komma en tid, då nedprutning utaf anslaget äfven för ett så viktigt ändamål, som detta, blifver nödvändig, och må man då under sådana förhållanden motsätta sig dylika anslags beviljande; nu finnes icke skäl dertill.

Jag anhåller om afslag å Utskottets förslag och yrkar bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna nädiga proposition.

Herr Montgomery Cederhielm: Ehuru jag medgifver, att åtskilliga skäl kunna anföras för att, på sätt Herr Wallenberg föreslagit, ur klämman borttaga orden »jemte förklarande att Riksdagen fortfarande anser större och dyrbarare fartygscerter, än som kunna med ett års anslag fullbordas, för närvarande icke böra påbörjas», så ber jag att få nämna, att skälet, hvarföre jag inom Stats-Utskottet icke motsatte mig införandet af dessa ord, varit det, att derigenom vans det för mig mycket viktigare ändamålet, nemligen enighet om att anslaget för fartygsmateriel finge uppgå till 1,700,000 kronor. Jag tror att denna summa var den högsta, som kunde erhållas, och för att få densamma ansåg jag, att man kunde gå in på att intaga denna mellanmening, helst chefen för Sjöförsvars-departementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet. Bil. N:o 4, pag. 114, uttalat den åsigten, att någon större olägenhet icke skulle uppstå deraf, att man fortsatte byggande af krigsfartyg på det sätt som af sistlidne

Riksdag beslutats. Skulle nu Kammaren afslå Utskottets förslag och höja summan till 2,000,000 kronor, så vore detta visserligen en akt af sjelfständighet utaf Kammaren, men som jag icke kan tillstyrka, då den efter min uppfattning vore både onödig och onyttig; ty min öfvertygelse är, att i alla händelser icke större belopp än 1,700,000 kronor kommer att för ändamålet anvisas. Jag tror, att det vore lämpligare att spara dylika kraftyttringar till tillfällen, då de kunna leda till det åsyftade målet och vara af någon betydelse.

Jag tillstyrker bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Den siste talaren har behagat upplysa derom, att förslaget att insätta ett dylikt förbehåll innefattade ett tillmötesgående, som icke skulle anses egentligen betyda något. Detta är det värsta af alltsammans. Man anser det icke betyda något, men jag finner det betyda ganska mycket. Först och främst binder det Kongl. Maj:t, så vidt han icke vill kringgå ordalagen — och dertill bör man väl icke uppmuntra — och för det andra innebär det en åsigt, som denna Kammar icke hyser eller åtminstone icke hyste i vintras. Och då vet jag icke, huru man skall kunna försvara en sådan mening för att få upp siffran litet högre. Det är ett köpslageri, som jag icke vill vara med om. Förra året var Första Kammarens åsigt, affattad såsom ja-proposition vid den gemensamma omröstningen, följande: »Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts nädiga framställning om anvisande för år 1877 af ett extra anslag å 2,400,000 kronor till byggande af krigsfartyg, röstar ja.» Första Kammarens beslut var sålunda att anvisa 2,400,000 kronor till byggande af krigsfartyg, utan att ådraga Riksdagen något slags ansvar. Nu hemställer jag, om det finnes någon rimlig anledning att för år 1878, då man i afseende på våra finanser ser allt i rosenrött, nedsätta anslagsbeloppet till 1,700,000 kronor, då man för år 1877 ville anvisa 2,400,000 kronor. Detta skulle blott grunda sig på den förhoppning, att det mindre beloppet lättare skall gå igenom och blifva begge Kamrarnes gemensamma beslut. Men jag tror, att vi stå på en mycket säkrare grund, om vi helt lugnt uttala våra verkliga åsikter och deri icke inrymma såsom motiv, att den ena Kammaren bör inverka på den andra på annat sätt, än som grundlagen bjuder att meningsskiljaktigheter skola slitas. Jag tror icke, att förskräckelsen öfver hvad Andra Kammaren möjligen kan komma att besluta bör inverka på våra åsikter, utan vi böra besluta så, som vi anse det vara lämpligast för landet och sedan kunna vi lugnt öfverlemnna sakerna i en allgod försyns hand.

Om vi gå igenom budgeten, finna vi till att börja med 8,000,000 kronors *öfverskott*, som skall läggas till 1878 års inkomster; och då synes mig 2,000,000 kronor för krigsfartygs byggande alldeles icke vara någon öfverdrifven summa relativt till alla andra anslagsfordringar, och ännu mindre är denna summa, om man tager i beaktande det tillstånd, i hvilket vår sjökrigsmateriel befinner sig. Den

*Anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)*

Anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)

är icke öfverdrifvet stor och behöfver derjemte förbättras; och jag kan icke för min del gilla den åsigten, att man bör vänta och vänta för att se hvad som skall hända i världen, utan man bör något följa med sin tid. Derföre anser jag Riksdagen nu böra ställa till Kongl. Maj:ts disposition det begärda beloppet af 2,000,000 kronor. Jag vidhåller mitt yrkande, enär jag anser att Kammaren icke bör kasta öfver bord sina vid sistlidne riksdag tydiligen uttalade åsikter.

Hans Excellens Statsministern Friherre De Geer. För den händelse att det vilkor, som Stats-Utskottet här föreslagit i afseende på användandet af det anslag, som beviljas för byggande af krigsfartyg, komme att blifva Riksdagens beslut, skulle jag för min del icke fästa stor vikt vid, om summan bestämdes till 1,700,000 kronor eller till 2,000,000 kronor, emedan må hända äfven den mindre summan skulle kunna vara någorlunda tillräcklig att fortsätta byggandet af mindre krigsfartyg. Skulle Riksdagen deremot borttaga detta vilkor, och man deri finge se ett godkännande eller åtminstone ett icke underkännande af den plan för sjöförsvaret, som chefen för Sjöförsvars-departementet framställt, så skulle visserligen den af Kongl. Maj:t begärda summan af 2,000,000 kronor icke vara för stor. Såsom en talare anmärkte, har chefen för Sjöförsvars-departementet uttalat en tvekan, huruvida han, derest 2,000,000 kronor erhöles, kunde börja med byggandet af något ramfartyg. Detta är ganska sant. Chefen för Sjöförsvars-departementet liksom Kongl. Maj:ts regering har stannat i tvekan, huruvida den framlagda planen kunde omedelbart genomföras, innan tänkesätten om dess lämplighet blifvit mera allmänt mogna inom landet, än hvad de nu synas vara. Men chefen för Sjöförsvars-departementet har visserligen icke öfvergifvit denna plan, utan hyser den förhoppning, att den förr eller senare skali vinna Riksdagens godkännande; och denna förhoppning delas af Kongl. Maj:ts regering. Min enskilda åsigt i frågan kan icke hafva något värde för Kammaren, då jag icke är sakkunnig, men jag tvekar icke att uttala, att jag anser det vara angeläget, att vårt kustförsvaret kommer att ställas på en vidsträcktare plan än att försvara våra skärgårdar. Det är nemligen *derom* det är fråga och icke om de fartyg, som skulle uppträda utom våra skärgårdar, vore ramfartyg eller någon annan cert. Äfven invänder man mot detta förslag, att vår flotta i alla fall icke kan uthärda striden mot en öfverlägsen fiendtlig flotta. Detta medgifver jag fullkomligt; men då man säger, att en mindre flotta alltid blifver instängd af en större och således icke kan medföra någon nytta, så ber jag att få anmärka, att just i denna omständighet Sverige har den fördelen framför de flesta länder, att vår flotta icke kan instängas så lätt som andra länders flottor. Våra skärgårdar äro nemligen så långsträckta, att det skulle fordras en oerhörd flotta för att tilltäppa alla utgångar, och det behöfdes blott, att vi hade ett enda fartyg af så stor och fruktans-

värd cert, att den kunde oroa en fiende på en obehåkad punkt, för att tvinga fienden till större kraftansträngningar och större kostnader; fördelen af att hafva ett eller några dylika fartyg skulle derföre efter min tro fullt motsvara kostnaden för deras anskaffande. Krig kunna stundom förekommas derigenom att de sammas företagande skulle påkalla mycket betydliga kraftansträngningar af den, som vill angripa. Jag förenar mig sålunda i det yrkande om bifall till Kongl. Maj:t proposition, som framstälts af Herrar von Ehrenheim och Wallenberg.

*Anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)*

Herr Petre: I statsrådsprotokollet, pag. 113, heter det: »Härmed var sålunda ett af de ändamål jag med mitt underdåniga memorial afsett i hufvudsaklig del vunnet, ty denna skrifvelse synes mig innebära ett vittnesbörd, att Riksdagen i hufvudsak icke hyste någon mening väsentligen afvikande från den jag uttalat». Detta yttrande rörer förliden Riksdags beslut om den plan, som af Kongl. Maj:t då framlades och hufvudsakligen torde det angå målet för flottans verksamhet, i afseende hvarpå Riksdagen icke var skiljaktig från Kongl. Maj:t. Beträffande åter de medel, som för vinnande af detta mål erfordrades, föreslog Kongl. Maj:t åtskilliga certer fartyg, ibland hvilka ingingo d. s. k. rammarne. Sistlidne Riksdag biföll äfven Kongl. Maj:ts förslag i denna del, utom hvad angick rammarne. Då i förslaget förutsattes, förutom 6 ramfartyg, 20 pansarbåtar, 4 minfartyg, 20 opansrade kanonbåtar och 5 öfningsfartyg, så har jag, i enlighet med hvad jag nu antydt, icke på annat sätt kunnat uppfatta omförmälda statsrådsprotokoll, än att chefen för Sjöförsvars-departementet anser sig kunna — åtminstone tills vidare — fullfölja den af honom framlagda planen, äfven om Riksdagen »af särskilda skäl skulle pröfva lämpligt än vidare uppskjuta anskaffandet af dyrbarare materiel». Vidare bör märkas, att äfven ibland vapnets officerare hafva, så vidt jag erfarit, ganska olika meningar varit rådande i fråga om hvilka fartyg skulle vara de lämpligaste till att försvara våra yttre eller öppna kuster. Med anledning af Kongl. Maj:ts proposition förlidet år offentliggjorde en framstående, numera afliden, officer sina tankar i detta hänseende och, ehuru på det hela gillande den framlagda planen, ansåg äfven han att de stora pansrade fartygen vore för dyrbara, för att vi skulle kunna uppehålla en sådan materiel under en tid då den ena uppfinningen följer så tätt på den andra, att den i det Kongl. förslaget för ramfartygen beräknade tjänstbarhetstiden af 25 år sannolikt vore för långt tilltagen. Deremot förordas varmt de större sjögående minfartygen med högt uppdrifven hastighet. Jag anser det visserligen icke lämpligt, att Riksdagen ingår i pröfning af sådana förhållanden, men då Riksdagen förlidet år icke ville medgifva byggandet af dylika fartyg, har det varit Utskottets skyldighet att tillse, huruvida, sedan dess, någonting förefallit, som nu borde för-

Anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)

anleda ett frånträdande af det då fattade beslutet. Ett af de då anförda motiven var, att samtidigt ordnandet af vårt landtförsvaret borde försiggå. Då föreföll mig detta skäl temligen sväfvande, men vid denna riksdag synes det åtminstone mig vara mera talande, då vi ju ännu kunna hoppas på en lösning af frågan om landtförsvaret.

Jag ber i öfrigt att få påpeka att i den hemställan, som Utskottet gjort, är inlagdt ett »för närvarande», som således tillåter möjligheten af att Riksdagen framdeles, om så prövas lämpligt, mycket väl kan medgifva det nu föreslagna vilkorets borttagande. Man har sålunda icke genom detta yttrande bundit händerna för framtiden, och detta är anledningen, hvarföre jag nu vill tillstyrka bifall till Utskottets hemställan i denna del.

Hvad beloppet angår, så hafva två föregående Riksdagar anvisat samma summa, som nu af Utskottet förordas. Genom ett bifall dertill vinnes, som jag hoppas, ökad trygghet för att detsamma ej framdeles kommer att nedsättas. Jag anhåller sålunda om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Wallenberg: Jag anser mig befogad att tillägga till hvad jag förut yttrat, att om Kammaren bifaller det begärda beloppet af 2,000,000 kronor, kan det icke på något sätt anses, att Kammaren derigenom bundit sig vid någon viss plan, hvaröfver Kammaren icke yttrat sig, utan man har blott ställt nyssnämnda belopp till Kongl. Maj:ts disposition. Alla de kors och tvärs förekommande meningsyttringarne om sjövapnets beskaffenhet i ena och andra Kammaren anser jag icke vara att fästa sig vid; och då jag begärt bifall till Kongl. Maj:ts proposition, har det icke afseende på annat, än att jag anser detta vara en mycket måttlig siffra, och att flottans materiel behöfver förstärkas. Då vi komma till fjerd hufvudtiteln, få vi se millionerna rulla rätt snällt. Man har yttrat att man önskar se lösningen af flera frågor, innan man beslutar sig angående sjöförsvaret, men vill man sammanlänka allting med hvartannat, åstadkommes derigenom stillastående.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Herr Wallenberg, att Kammaren, med afslag å Utskottets deri gjorda hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning oförändrad; framstälde Herr Grefven och Talmannen först propositionen på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på Herr Wallenbergs yrkande, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande. Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller Stats-Utskottets hemställan i 21:sta punkten af utlåtandet N:o 18, röster

*Anslag till
krigsfartygs-
materiel.*

(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren samma hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning oförändrad;»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunns rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 57.

Nej — 48.

22:dra punkten.

*Anslag till
kanoner m. m.*

Mom. a.

Herr Wallenberg: I denna punkt förekomma naturligtvis icke några så beskaffade konstiga mellanmeningar och åsikter, som i punkten angående fartygs byggande, utan här gäller det endast en ren penningfråga; och det är icke begärdt mera än hvad som är behöfligt till att bestycka de fartyg, som redan finnas, och något litet till sjöbefästningarne. Hvar och en bör veta, att kanoner kunna icke blåsas i hop i en hastig vändning, utan dertill fordras tid. Och jag vill i detta fall ännu en gång erinra om, att konjunkturerna äro nu så beskaffade, att beställningar för statens räkning kunna med fördel göras. Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i förevarande punkt.

Grefve Lagerberg: Jag ber att till alla delar få instämma i den föregående talarens yttrande och anhåller blott att få tillägga, att i den million, som nu blifvit begärd till kanoner, ligger äfven anslag till projektiler för omkring $\frac{1}{2}$ million och till lavetter för cirka 400,000 kronor, samt att återstående beloppet är afsedt icke blott till de begärda 8 nya kanonerna utan äfven för tillbehör till andra redan nu befintliga kanoner. Den omständighet, att statsverkets tillstånd är så godt, att penningar förefinnas och några anledningar till verkställande af besparingar för närvarande icke äro för handen, synes mig dessutom vara ett kraftigt skäl för Riksdagen att nu bevilja det begärda anslaget. I onda tider kan det vara lämpligt att göra besparingar, men då god råd förefinnes, synes ett sådant förfarande icke vara med klok hushållning öfverensstämmande, helst när nu jernkonjunkturer tillåter att erhålla bättre pris än som i allmänhet är händelsen. Under sådana förhållanden anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Anslag till
kanoner m. m.
(Forts.)

Herr von Kræmer: Då jag förlidet år hade äran vara ledamot af statsrevisionen, och i den nu föredragna punkten beröres ett yttrande af då varande statsrevisorer, har jag icke kunnat underlåta att med anledning häraf uttala mig i frågan. Jag vet väl, att det blott är punkten a), som nu blifvit föredragen, och jag skall därför söka undvika att vidröra punkten b), deri egentligen statsrevisorernes anmälan afstyrkes, men den omständighet, att just i motiven till punkten a) detta statsrevisorernes yttrande omnämnes, har gifvit mig anledning att redan vid denna punkt begära ordet.

Statsrevisorerna hade anfört, att, enligt hvad dem tillgängliga handlingar gifvit vid handen, redan år 1874 kontrakt blifvit afslutadt om anskaffande för flottans räkning af 22 stycken 8,08 och 9,24 dec.-tums pansarbrytande bakladdningskanoner, konstruerade enligt 1864 års franska modell. Statsrevisorerna ansågo det icke vara skäl att längre fortfara med användandet af denna modell, och orsaken dertill var, att allt ifrån år 1873 i Frankrike varit antaget det s. k. 1870 års system, hvars företräde framför nyssnämnda system sedan sistnämnda är ansetts afgjordt. För att förstå denna fråga om företrädet af kanoner efter det ena eller andra systemet torde det må hända vara nödvändigt att yttra några ord om grunderna för de båda systemen. Med det utsträckta begagnande af refflade gevär, som nu eger rum, torde det vara bekant, att man, för att med ett sådant gevär erhålla större träffsäkerhet, måste genom pressning tvinga kulan att intränga i de skruformiga refflorna, på det att kulan genom antagande af skrufvörelse måtte alltid vända spetsen framåt, och såmedelst öjennhet i luftens motstånd undvikas. Detta resultat med handgevären hade man vunnit dels redan i gamla tider genom att nedpressa en kula, något större än loppet, dels sedermera, enligt Minié-systemet, genom att göra kulan klockformig, dels slutligen, efter det amerikanska systemet, genom att bakifrån insätta en något för stor kula, hvilken sedan af sig själf ingriper i refflan. Det var naturligt, att man önskade, det en tillämpning af en princip om trångkula kunde ega rum jemväl med afseende å artilleriet, som användes på ännu längre afstånd och således än mer behöfver likformig rörelse på kulan för att få träffsäkerhet; men nedpressning af en kula af mjuk metall, t. ex. bly, kunde dock dervid ej ifrågakomma, så väl i anseende till det ofta hårda föremål, hvaremot kulan rigtades, som till följd af det stora våldet vid skottlossningen. Den första utväg man då vidtog, för att ändock kunna nödtorftligen erhålla en sådan skruformig rörelse på kulan, var att man försedde den med knappar, som ledde den efter kanonens refflor, och detta är ett system, som ännu tillämpas för våra kanoner af mindre dimensioner, nemligen fältartilleriets. Till en början användes sagda system äfven på grofva kanoner, och detta är just 1864 års modell, med den skillnad blott, att denna 1864 års grofva kanon laddas bakifrån, hvilket icke är förhållandet med fältartilleriets. Men det är dock genom knappar, som kulan, så att säga, tillhåles att följa pjesens refflor. 1870 års

system deremot går ut på att vid kulans bas omgifva densamma med koppargörddlar och att derigenom göra kulan något större än loppet, hvarigenom den inpressas i och följer refflorna af samma skäl, som den i handgevären inpressade blykulan. Anslag till
kanoner m. m.
(Forts.)

Redan vid ett första betraktande af denna fråga måste det för en hvar, som har någon erfarenhet i skjutning, vara klart att det senare systemet är i sig sjelf öfverlägset, men, om icke tiden vore allt för långt framskriden, skulle jag derjemte kunna anföra åtskilliga bevis för systemets öfverlägsenhet, så väl i praktiken som i teorien, genom att ur en här framför mig liggande bok uppläsa en del på senare tider i Frankrike gjorda jemförande skjutförsök. Jag hoppas dock, att hvar och en utan vidare skall inse, att en presskula måste medföra större träffsäkerhet än en med knappar försedd.

Det var detta af fackmän för statsrevisorerna på ett tillfylllestgörande sätt upplysta förhållande, som föranledde desse till framställande af den tanken, att det vore bättre, att beställningen af de ifrågavarande 22 kanonerna så till vida förändrades, att dessa kanoner förfärdigades efter 1870 års modell. Emellertid hade Förvaltningen af sjöärendena i afgifvet underdånigt utlåtande anført, att denna modell år 1870 ännu 1874 icke kunde vara fullt känd, då de i Frankrike med densamma anställda försök icke afslutats förr än år 1873. Sedan dess hafva likväl några år förflutit, och numera är denna modell antagen i Frankrike. Här af torde framgå, att revisorernes framställning icke var obefogad, helst då den gjorda beställningen för revisorerna uppgafs ej vara så långt framskriden, att icke det nya systemet kunnat tillämpas. I den promemoria, som af generalfälttygmästaren blifvit till Stats-Utskottet öfverlemnad, anfördes, att för landtförsvarets grofva kanoner ingen förändring blifvit vidtagen; men om man läser fortsättningen, skall man finna, att så visserligen var förhållandet i fråga om 8,08 tums kanonerna, men att beträffande 9,24 tums kanonerna försök med framgång blifvit gjorda att tillämpa 1870 års system, hvarföre också omnämnas, att ritningar till en förändrad modell påginge. Här af framgår således, att revisorerna haft rätt äfven i det yttrandet, att man inom landtförsvaret inslagit på den af revisorerna förordade väg.

Sammanför jag nu resultatet af hvad jag här yttrat, torde det vara klart, att tillverkning efter det mera föråldrade 1864 års system fortgår endast för flottan, men att man deremot beträffande landtförsvaret är betänkt på att öfvergå till det nya 1870 års system. Under sådana förhållanden förefaller det mig högst eget, att man ändock funnit statsrevisorernes ifrågavarande utlåtande icke böra till någon åtgärd föranleda, då det ju likväl är tydligt, att Stats-Utskottet just på grund af de utaf statsrevisorerna framställda betänkligheter, hvilka ingalunda af de deremot gjorda anmärkningarna blifvit undanblästa, funnit sig föranlåtet nedsätta summan från den begärda hela millionen till en half million. Men om statsrevisorerna blott få rätt i *sak* må de gerna få orätt i *form*.

Anslag till
kanoner m. m.
(Forts.)

Jag skulle således icke hafva begärt ordet, om icke här blifvit framställt ett yrkande, att den af Kongl. Maj:t begärda summan af en million kronor skulle beviljas. Af mitt föregående anförande kunde det kanske tyckas, att jag bort komma till ett yrkande om afslag å hela anslagsbeloppet, emedan modellen ännu icke vore fastställd och det icke kunde vara skäl att kasta bort penningar på en föråldrad modell; men då af bilagan N:o 4 till Kongl. Maj:ts proposition framgår, att blott en mindre del af anslaget är afsedd att användas till kanoner, under det den större delen är ämnad till projektiler och lavetter, kan jag icke finna någon fara i att bevilja en half million, hvaraf blott omkring 100,000 kronor komma att användas till kanoner och således allenast ringa medel kunna sägas vara bortkastade, i fall denna 1864 års modell framdeles alldeles kasseras. I denna min mening styrkes jag äfven af den mig under ett förberedande sammanträde lemnade upplysning, att några af dessa beställda 22 kanoner skulle kunna förändras till det nya systemet, nemligen de 10 stycken som skola blifva 9,24 tums. Jag kommer således att för min del yrka bifall till Stats-Utskottets betänkande och ber endast att såsom ett ytterligare stöd därför få framställa en anhållan, att Kammaren ville taga i betraktande det skäl, som vid näst föregående punkt af en talare blifvit anfördt, nemligen att man icke bör vid hvarje punkt söka drifva frågan till gemensam votering.

Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Med anledning af den siste talarens anförande skall jag anhålla att få yttra några ord.

Frågan om en förändrad modell eller, rättare sagt, en förändrad reffling för flottans kanoner har följts med all den uppmärksamhet, som varit möjlig. 1874 års Riksdag beviljade en million kronor för anskaffande af artillerimateriel, och ett större antal kanoner beställdes för en del af denna million. I Februari 1875 anbefaldes flottans tekniska myndighet i artillerifrågor att inkomma med förslag, huruvida man icke borde öfvergå ifrån 1864 års franska modell till den senare italienska modellen, icke till den franska af 1870, emedan denna modell är något annat, nemligen en tuberad kanon, som här icke ifrågasatts att anskaffas. Nämnda tekniska myndighet anförde i sitt särdeles vidlyftiga och omsorgsfullt utarbetade utlåtande, att de fördelar, som ansågos kunna vinnas genom en förändring af refflingssystemet, skulle vara något större välskjutning, större uthållighet samt något större initialhastighet. Men då förändring af en landtarteriets kanon nyligen blifvit anbefald, tillstyrkte denna tekniska myndighet, att någon åtgärd från flottans sida icke skulle vidtagas, förr än försök med denna kanon blifvit anställda. Sådana försök väntades då kunna oförtöfvadt vidtagas, men under år 1875 hann man icke så långt, hufvudsakligen till följd deraf, att kanonbanden icke anlände i rätt tid. Emellertid

anbefaldes i Januari 1876 uppgörandet af ritningar efter det nya italienska systemet så väl å 8,08 tums som 9,24 tums kanoner, och på hösten samma år befalde Kongl. Maj:t, att den första 8 tums kanon, som derefter komme att förfärdigas, skulle refflas efter det nya systemet, hvar till äfven leverantören genom kontrakt vore förbunden. Med 9,24 tums kanoner är ännu icke samma åtgärd vidtagen, men då ritningar till dessa snart äro färdiga, kommer sannolikt inom kort samma föreskrift beträffande dem att gifvas. Emellertid anställdes försöksskjutning vid Finspång i December månad sistlidna år med så väl landartilleriets nya, som en af flottans kanoner, efter 1864 års modell, båda 9,24 tums, hvilken skjutnings utgång, såsom jag anser, gifvit skäl för den åsigt, att något uppskof med tillverkning af kanoner efter gamla systemet icke bör ega rum, derest man genom ett sådant uppskof kunde komma till förlora något, vare sig i tid eller penningar. Det visade sig nemligen, att, för att få lika utgångshastighet hos projektilerna från de särskilda kanonerna, fordrades endast, att man begagnade 10 skålpund större laddning i kanonen af 1864 års modell, under det att likväl frestningen eller gastrycket med 200 à 300 atmosferer understeg gastrycket i landartilleriets kanon med 10 skålpund mindre laddning. Detta har må hända sin förklaringsgrund deri, att den använda krutsorten icke var den lämpligaste för landartilleriets kanon, men äfven i sådant fall torde skilnaden i fråga om uthållighet icke ligga särdeles långt på den nya kanonens sida.

*Anslag till
kanoner m. m.
(Forts.)*

Hvad träffsäkerheten beträffar, är det möjligt, att den är något större för den nya sorten, men vid inskjutning förra året af de nya 8 tums kanonerna vid Fredriksborg befans sannolika felet för kanoner af den äldre modellen, afskjutna på 10,000 fot från målet, vara $9\frac{1}{2}$ fot i höjd och 4,4 fot i sida. Har den gamla kanonen en sådan träffsäkerhet, finnes väl ingen anledning att af det skälet göra uppoffringar för att skaffa sig en amman kanon. Vidkommande slutligen initialhastigheten, så är denna beroende af den quantitet krut, man använder utan att för mycket anstränga kanonen, och denna kraft har visat sig temligen lika för båda slagen, såsom äfven synes af generalfälttygmästarens i Utskottets betänkande åberopade memororia.

Med afseende å det begärda anslaget anser jag derföre någon tvekan icke böra förefinnas att lemna det af Kongl. Maj:t äskade beloppet, helst det väl torde få anses sannolikt, ja, nästan säkert, att de förändringar, som kunna finnas vara ändamålsenliga, komma att innan anslagets utgående vidtagas, och det ju dessutom icke är begärdt något mer än hvad som är behöfligt för den materiel vi nu ega eller hafva under byggnad; med skyldigt afseende fäst å några pjäser i reserv.

Vid sådant förhållande tillåter jag mig hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Anslag till
kanoner m. m.
(Forts.)

Herr Wallenberg: Jag hoppas, att det stora flertalet af Kammarens ledamöter, i likhet med mig, icke här betraktar sig såsom ledamöter i en artillerikomité, utan se saken från Riksdagens synpunkt, som är att vi endast böra fästa oss vid det kända förhållande, att tillräckligt antal kanoner saknas, och icke låta vårt beslut påverkas af här uttalade åsikter angående egenskaperna hos de kanoner, vi redan ega, eller fördelen af den ena eller andra kanonmodellen, om hvilka förhållanden det *icke* tillkommer Riksdagen att ingå i pröfning. Den omständighet allena, att Kongl. Maj:t begärt en summa till ett ändamål, för hvars ernående, enligt hvad af den därför lemnade redogörelse framgår, egentligen behöfdes ett ännu större belopp, är tillräcklig anledning för mig att påyrka beviljande af den begärda millionen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet och dels att Kammaren, med afslag å Utskottets deri gjorda hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning oförändrad; gjordes först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts förslag oförändradt, då svaren utföllo med många ja och några nej: och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Mom. b.

Bifölls.

23:dje—25:te punkterna.

Biföllos.

Kongl. propo-
sition om för-
valtningen af
kronans do-
mäner.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 6 dennes bordlagda nådiga proposition angående förvaltningen af kronans domäner.

Herr Odelberg: Då jag haft förtroendet att deltaga i den komité, som haft till uppdrag att yttra sig angående ifrågasatt organisation af förvaltningen af statens domäner, anser jag mig böra med några ord bemöta hvad som i den föreliggande Kongl. propositionen förekommer stridande mot de åsikter, som af komitén eller af mig, i min reservation, uttalats.

Hvad då först beträffar frågan rörande organisationen af den centrala myndighet, åt hvilken nämnda förvaltning skulle uppdragas, har inom komitén nästan enhälligt den tanke gjort sig gällande,

att en styrelse för statens fastigheter borde och kunde förenas med nuvarande Skogsstyrelsen. Komitén har visserligen icke vidlyftigt motiverat denna sin åsigt och detta derföre, att ganska ringa meningsskiljaktighet derutinnan inom komitén egde rum; men den har dock anfört det ganska beaktansvärda skälet, att, enligt komiténs tanke, förvaltningens af staten fastigheter å ena sidan och af dess skogar å den andra »redan hafva och framgent få så många beröringspunkter, att deraf nära nog med nödvändighet påkallas en gemensam högste chef med afgörande röst och med myndighet att låta de båda förvaltningslinierna ömsesidigt vara hvarandra till biträde».

Kongl. proposition om förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

Det skälet anser jag fullt giltigt och måste derföre med några ord bemöta de inkast, som blifvit deremot gjorda. För det första har Skogsstyrelsen framställt en motsatt åsigt, grundad derpå att, enligt styrelsens förmenande, beröringspunkterna mellan skogs- och jordbruksförvaltningen skulle försvinna, sedan skogsmarken å utarrenderade jordegendomar blifvit derifrån afskild och stäld under skogsstatens vård. Derjemte har Skogsstyrelsen åberopat, att dess göromål redan nu äro särdeles ansträngande, då styrelsen har att ärligen handlägga nära 3,000 ärenden, hvilkas ofta invecklade beskaffenhet förutsatte så väl hos chefen som hos styrelsens öfriga ledamöter speciel insigt i skogsväsendet.

På ungefär samma skäl har landbruksakademiens förvaltningskomité afstyrkt domänstyrelsens förening med Skogsstyrelsen.

Kanmarkkollegium kommer äfven till samma resultat, dock först sedan kollegium förklarar sig icke kunna dela Skogsstyrelsens åsigt rörande den ringa beröringen mellan ifrågavarande båda förvaltningsgrenar. Mängden och beskaffenheten åter af de mål, som redan nu tillhöra Skogsstyrelsens handläggning, ej mindre än vigten af de ärenden, som tillkomma jordbruksförvaltningen, anser kollegium utgöra skäl för afstyrkande af den ifrågaställda föreningen, så mycket mera som, enligt kollegiets åsigt, de nämnda omständigheterna göra, att hvar och en af dessa förvaltningsgrenar kräfver en chefs odelade uppmärksamhet.

På dessa och andra skäl har chefen för Finansdepartementet inför Kongl. Maj:t tillstyrkt särskilda förvaltningar af ifrågavarande båda hushållningsgrenar. Herr Finansministern kommer nemligen till den slutsats, att en gemensam styrelse för begge förvaltningsgrenarne icke kan anses oundgängligen nödvändig. Jag anser icke heller en sådan gemensam styrelse oundgängligen nödvändig; men skälet, hvarföre jag och komiténs öfriga ledamöter förordade en sådan gemenskap, var den stora nytta och besparing, som vi ansågo skola derigenom uppstå för statsverket, särskildt i fråga om förvaltningen af de små skogarne. Vi trodde nemligen, att en sådan förvaltning icke utan alltför stor omkostnad skulle kunna bestridas, derest icke någon samverkan egde rum mellan skogstjenstemännen och de för domänernas förvaltning anställde personer äfven-

Kongl. proposition om förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

som emellan skogstjenstemännen och arrendatorerne. En sådan samverkan anser Herr Finansministern icke kunna komma i fråga. Han säger nemligen i sitt anförande till statsrådsprotokollet: »att mellan skogs- och jordbruksförvaltningen icke heller derutinnan kan förekomma någon närmare beröring, att de lokala tjänstebefattningarne, annat än undantagsvis, kunna eller böra hos samma tjänsteman förenas, eller befordran från den ena staten till den andra såsom regel förekomma, så att icke ens för vinnande af sådant syfte en förening af styrelserna vore påkallad.» Jag tror deremot, att en jemn beröring mellan de båda förvaltningarne kommer att ega rum, i synnerhet längre fram, då en mängd egendomar, som nu stå under andra myndigheters insende, komma under den blifvande domänsförvaltningens styrelse. Beröringspunkterna äro så många, att en samverkan dem emellan icke kan undvikas.

Herr Finansministern yttrar vidare i sitt ofvannämnda anförande: »hushållningen å statens skogar skall ända i minsta detalj af tjänstemän utöfvas och i sista hand af styrelsen ledas; hushållningen å statens jordegendomar bör deremot med så stor frihet som möjligt utöfvas af den enskilde arrendatorn, och tjänstemännens liksom styrelsens uppgift kan der svårigen innebära något annat än kontroll och anvisning.» Det är sant; anvisning kan man kanske icke påräkna af skogsstatens tjänstemän, men kontrollen kan, efter mitt förmenande, af dem bäst utöfvas; genom dem komma arrendatorns åtgöranden lättast till styrelsens kännedom, men för att kunna af dessa tjänstemän fordra rapporter derom, är det nödvändigt att hafva befälsrätt öfver dem.

Jag ber att få lemna upplysning om, huru talrik denna skogspersonal nu är. Den del af Sverige, der jordegendomar egentligen förekomma till utarrendering, eller söder om Dalelven, är i afseende på skogshushållningen indelad i fyra distrikt. Det östra distriktet omfattar Stockholms, Upsala, Södermanlands, Östergötlands och Gotlands län. Der uppgår arealen af kronoparker till 11,832 tunnland. För skötseln deraf äfvensom för att öfvervaka allmänningarne inom distriktet, utgörande 141,981 tunnland, finnas anstälde 1 skogsinspektör, 2 öfverjägmästare, 13 ordinarie och 17 extra jägmästare, 13 ordinarie och 2 extra kronojägare.

Om den nämnda arealen skogsmark fördelas på nu uppräknade tjänstemän, får hvar och en af dem icke så mycket på sin lott, att de icke kunde medhinnna att jemväl utöfva någon kontroll på kronans arrendatorer. Det är visserligen sant, att inom ifrågavarande distrikt finnas 1,092 jordegendomar, hvilkas skogsmark, utgörande sammanlagdt 83,181 tunnland, kommer att från egendomarne afskiljas och ställas under skogsstatens vård. Jag tager för gifvet att skogstjenstemännens och betjeningsens antal i anledning deraf kommer att ökas, och att bland denna personal alltid skola finnas några, åt hvilka kan lemnas uppdrag att, vid utöfning af sin egent-

liga befattning, äfven hafva tillsyn öfver huru arrendatorerne fullgöra sina skyldigheter.

I de båda öfriga, nemligen det vestra och det södra distriktet, förekomma ungefär samma förhållanden, d. v. s. att den redan nu talrika skogsstaten måste, för skötseln af skogsmarken till der befintliga 2,210 arrendegårdar, betydligt ökas.

I sitt ofta nämnda anförande till statsrådsprotokollet säger Herr Finansministern vidare: »afkastningen af statens jordegendomar kan knappast genom ingripande från förvaltningens sida annorledes bestämmas, än genom den tillsyn, som utöfvas öfver egendomens vård och det omdöme, som ådagalägges i val af arrendatorer.» Ja, just denna tillsyn bör kunna bäst utöfvas af en dertill afsedd, talrik tjänstemannaklass. Om den, som utöfvar högsta myndigheten inom ett distrikt, har till sin disposition 30 eller 40 jägeritjänstemän och betjenter, kan han förvänta att erhålla de upplysningar han behöfver rörande så väl varande arrendatorer som dem, hvilka söka att blifva det. Utan en sådan kännedom är icke troligt, att valet af arrendator alltid blir lyckligt, och medgifvas måste väl att, utan att sätta sig i förbindelse med och utan att kunna infordra rapporter från många personer, en sådan kännedom icke kan förvärfvas.

I Herr Finansministerns anförande heter det vidare: «Skogens vård och skogsafkastningens höjande kräfver af statens tjänstemän och icke minst af centralstyrelsen ett initiativ och en förvaltningsverksamhet, som närmast finna sin motsvarighet i den enskilda affärsrörelsen, men för hvilka i jordbruksförvaltningen gifves ett ganska ringa utrymme. Deremot kräfver jordegendomarnes vårdande och bedömandet af dertill hörande frågor, vissa insigter och intressen, hvilka väl icke ofta äro att påräkna hos den, som gjort skogshushållning till sin uppgift». Jag medgifver, att, såsom förhållandet nu är, kan man antaga, att hvarken vanliga agronomer äro skickliga skogshushållare eller skogstjänstemännen kunnige agronomer, men jag tror icke, att de kunskaper, som härvid lag behöfvas, äro så stora, att man icke kan påräkna att, åtminstone i en framtid, få personer, som kunna användas för båda dessa grenar. Detta anser jag vara det rättaste, antingen den lokala förvaltningen kommer att organiseras på det sätt, komiténs pluralitet föreslagit genom anställande af så kallade landtbruksinspektörer, eller, såsom jag i min reservation förordat, genom domäninspektörer. I hvilketdera fallet som helst måste det vara af vigt för de personer, som i provinserna skola gå domänstyrelsen till handa att kunna påräkna hjälp af skogstjänstemännen, och jag tror till och med att till landtbruksinspektörer skulle åtminstone framdeles, kunna användas personer, som tjänstgöra i distrikten såsom skogsinspektörer.

Vidare heter det i Herr Finansministerns anförande: »men medgifvas måste väl, att, då fråga är om den första organisationen af densamma och af den derunder lydande stat, det knappast vore rådligt att

Kongl. proposition om förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

lägga denna omsorg å någon, som tillika skulle hafva till åliggande att vårda statens skogshushållning, en uppgift, hvilken under densamma nu pågående utveckling mer än någonsin tager en chefs krafter i anspråk.»

Det vill jag icke bestrida. Jag vore nöjd, om blott den åsigt uttalades, att en dylik förening kunde i en framtid ega rum; ty det är möjligt, att vid första organisationen af jordbruksförvaltningen hinder kunna möta för denna förening, hvilka jag icke är i tillfälle att bedöma.

Efter dessa anmärkningar emot den del af den Kongl. propositionen, som rör central-förvaltningen, torde det tillåtas mig framställa några betänkligheter beträffande ett och annat föreslaget stadgande i afdelningen Lit. C. rörande grunderna för förvaltningen af Kronans domäner.

I 13:de punkten heter det:

»Arrendatorn eger att, om tillgång å egendomen finnes, upptaga torf till bränsle för husbehof samt dyjord, mergel, lera eller andra jordens beståndsdelar till åkerns eller ängens förbättrande; ställa sig dock till efterrättelse de bestämmelser och inskränknin- gar, som derutinnan kunna af vederbörande vårda honom meddelade.»

Denna tillåtelse att upptaga torf, dyjord o. s. v. finnes också i Komiténs förslag, men Komitén har ansett, att det icke borde öfverlemnas åt arrendatorn att upptaga torfgrafvar och mergelgropar efter eget godtycke och bekvämlighet, hvarföre Komitén förbehållit den blifvande styrelsen rätt att anvisa, hvarest gräfning för sådant ändamål finge ske; och detta anser jag, af lätt begripliga skäl, vara det rättaste och försigtigaste.

I 14:de punkten förekommer: »Arrendatorn skall städse i fullgodt stånd underhålla de vid egendomen befintliga byggnader och anläggningar. På honom sjelf ankommer att för den husrötebrist, hvarför föregående innehafvare vid egendomens afträddande häftat, af denne eller hans löftesmän utsöka godtgörelse.» För min del anser jag det icke vara billigt, att en arrendator vid sitt tillträde till egendomen möjligen skall vara nödgad börja en rätttegång med den person, som afträder samma egendom, utan då han i kontraktet blifvit tillerkänd ersättning för den husröta, som uppkommit, bör han äfven vara förvissad om att utbekomma beloppet härför utan vidare krängel. Några synnerligen stora svårigheter uppstå måhända icke af likvider emellan af- och tillträdare, men för principens skull anser jag det vara riktigt, att den, som lemnar arrendet, betalar till Styrelsen, hvad han är skyldig för bristande byggnad m. m., och att Styrelsen, i händelse af uteblifven likvid, af honom utsöker beloppet och håller det tillträdaren till handa.

15:de punkten föreskrifver: »Arrendatorns nybyggnadsskyldighet

skall, då så ske kan, före egendomens utarrenderande så väl i anseende till nybyggnadens beskaffenhet som dess uppskattade kostnad noggrant bestämmas och i kontraktet intagas.» Detta är ett stadgande, som jag vill varna för. Jag har väl inom Komitéen uttalat mig emot den af pluraliteten hyllade åsigt att Staten skall ikläda sig all nybyggnadsskyldighet; men jag kan icke heller gilla ett förslag, som går ut på att lägga hela denna tunga på arrendatorn, och att i förväg bestämma hvad och huru skall byggas på en gård, som upplåtes på tjuguarigt arrende, utan att den blifvande arrendatorn får eller kan få deltaga i rådslag derom. Såsom regel måste man nemligen antaga att, för så vidt man vill förebygga förhastade och derigenom okloka tillgöranden i byggnadsväg, böra beslut derom grunda sig på lokal kännedom och erfarenhet, hvilka man måste förutsätta finnas företrädesvis hos den, som någon tid brukat den egendom, hvarest byggas skall. Allt stadgande om att på förhand bestämma om nybyggnadsskyldighet anser jag således böra försvinna, hvarjemte jag förordar en lämplig fördelning af kostnaden för nybyggnad, som på föreskrifvet sätt blifvit utförd, enligt öfverenskommelse emellan styrelsen och arrendatorn.

Kongl. proposition om förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Enligt 25:te punkten erfordras, att arrendatorn skall ställa borgen för fullgörandet af arrendevilkoren, och då i detta afseende ingen skiljaktighet förekommit inom Komitéen, kan jag icke på sådan grund förklara mig emot detta stadgande; men jag skulle ändock vilja hemställa, om det icke vore skäl, att staten försökte utarrendera egendomarne utan borgen. För mången, som är en välbergad och duglig landtbrukare, kan det nemligen vara, om icke svårt, åtminstone motbjudande att anskaffa den borgen, han skall prestera, och antagligt är, att flere skickliga personer, hvilka eljest skulle erbjuda sig som arrendatorer, just till följd af detta stadgande icke uppträda såsom spekulanter. Staten skulle möjligen, om all fordran på borgen afskaffades, en eller annan gång göra en förlust; men troligare är, att den på längden skulle få dessa förluster fullt ersatte genom högre arrenden. Jag framställer icke detta såsom någon ogillande anmärkning, utan önskar endast, att Stats-Utskottet vid frågans behandling ville taga under öfvervägande, huruvida icke borgen eller annan dylik säkerhet för arrende-vilkorens fullgörande skulle kunna undvaras, alltid under förutsättning att Styrelsen har frihet att, bland de sökande, till arrendator utse den, till hvilken Styrelsen har mesta förtroende.

Uti 30:de punkten stadgas: »af- och tillträdessyn skall före egendomens afträdande på lämplig årstid, då marken är bar, hållas.» Komitéens pluralitet hade i detta afseende föreslagit, att af- och tillträdessyn skulle hållas i September, året innan egendomen afträdes. Härefter har jag anmält min reservation och är sålunda nöjd med, att en ändring vidtagits, men anser denna icke vara tillräcklig. Det är nemligen inom större delen af Sverige i allmänhet icke möj-

Kongl. proposition om förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

ligt, att, för så vidt den 14 Mars fortfarande skall förblifva fardag, hålla af- och tillträdessyn på lämplig årstid före afträddandet, utan att hålla den på hösten, och då inträffar samma olägenhet som enligt Komiténs förslag, eller att en ytterligare syn blir nödvändig, sedan egendomen är tillträdd af den nye arrendatorn, för att bestämma om hvarjehanda rättsförhållanden emellan staten, afträddaren och tillträddaren. Jag vet att af- och tillträdessyn mången gång plägar hållas först på sommaren efter det egendomen blifvit tillträdd och ser intet som hindrar, att sådan syn hålles i April eller Maj. I de södra provinserna kan ett sådant stadgande, som det nu föreslagna, möjligen utan olägenhet tillämpas; men i mellersta och norra Sverige är detta nära nog omöjligt, utan att synen hålles på hösten, flera månader förr än egendomen skall till nya arrendatorn öfverlemnas. Jag föreslår därför, att ur denna punkt uteslutas orden »före egendomens afträddande.»

Med dessa anmärkningar har jag ansett mig böra beledsaga den Kongl. propositionen vid dess remitterande till Stats-Utskottet.

Herr von Möller: Äfven jag har varit ledamot af den för ifrågakommande ärende tillsatta komité och emot dess betänkande afgifvit min reservation; men jag vill icke nu trötta Kammaren med några ytterligare anmärkningar, utan endast — enär det otvifvelaktigt skulle förefalla något egendomligt, om jag, vid ärendets återkomst från Utskottet, skulle hafva anmärkningar att framställa — härmed tillkännagifva, att jag ernar till någon ledamot af Stats-Utskottet öfverlemna de anmärkningar, till hvilka jag funnit mig befogad, på det Utskottet derefter må bedöma, huruvida de må vara värda att beaktas eller ej.

Öfverläggningen förklarades slutad och den Kongl. propositionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogos och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Kongl. Maj:ts den 6 dennes bordlagda nådiga propositioner:

1:o angående nedsättningar af lastpenningarne samt annan ändring af tulltaxeunderrättelserna; och

2:o angående förändring i tullsatserna å papper med flera ämnen.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 6 dennes bordlagda nådiga propositioner:

1:o angående begravnings- och öfriga kostnader med anledning af Hennes Maj:t Enkedrottning Josefinas dödliga frånfälle;

2:o angående efterskänkande af Kronans rätt till danaarf efter enkan Johanna Katarina Sandström i Björsäter;

3:o angående eftergift af Kronofogden Oscar Moosberg ådömd ersättningsskyldighet till Statsverket;

4:o angående afsöndring af jord från indragna trumpetarebo-stället vid Kongl. Lifregementets Grenadiercorps $\frac{1}{2}$ mantal Åby N:o 2 för skolhusbyggnad i Osterunda församling;

5:o angående anvisande af medel för beredande redan under innevarande år af ökad antal sjukplatser vid hospitalen; och

6:o om anvisande å allmänna Indragningsstaten af ett årligt arfvode åt Protokollssekreteraren O. S. Rydberg för fortsatt utgifvande af »Sveriges Traktater.»

Anmälades och bordlades Konstitutions-Utskottets memorial N:o 1, angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll;

äfvensom Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 30, i anledning af Riksdagens år 1876 församlade revisorers berättelse om verkställd granskning af de under Kongl. Kommerskollegii förvaltning ställda fonder och medel;

N:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af statsbidrag för ny tomtreglering i Strömstad i följd af den staden senast öfvergångna brand; och

N:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af statsbidrag för ny tomtreglering i Söderhamn efter den staden senast öfvergångna brand.

Sedan Kammararen, uppå Herr Grefven och Talmannens hemställan, beslutit, att de i dag för första gången bordlagda ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde; åtskildes Kammararen kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.